

slovenski čebelar

1 9 6 8

LETO LXX

ŠT. 5

VSEBINA

Jože Resnik: Ni to omalovaževanje čebelarstva	137
Virmašan: Čebelar v maju	139
Dušan Mercina: Čebele obtožujejo	142
Rajko Bevc: Nekaj o prašilniku, AZ-panju ter njih uporabi	144
Ivan Kranjc: Čebelarjenje v Langstrothovem panju	146
Lojze Janžekovič: Z odprtimi panji na pašo	148
Dr. Jože Rihar: Uspeli in perspektive odbire čebel pri nas in na tujem	149
Julij Mayer: Zbor poklicnih nemških čebelarjev (Prevod)	152
Deel: Ali veste	155
Herman Brun: Med — vsakdanja hrana in zdravilo	157

ZDRAVSTVENI KOTICEK

Vladi Martelanc: Nosema vedno preži	159
---	-----

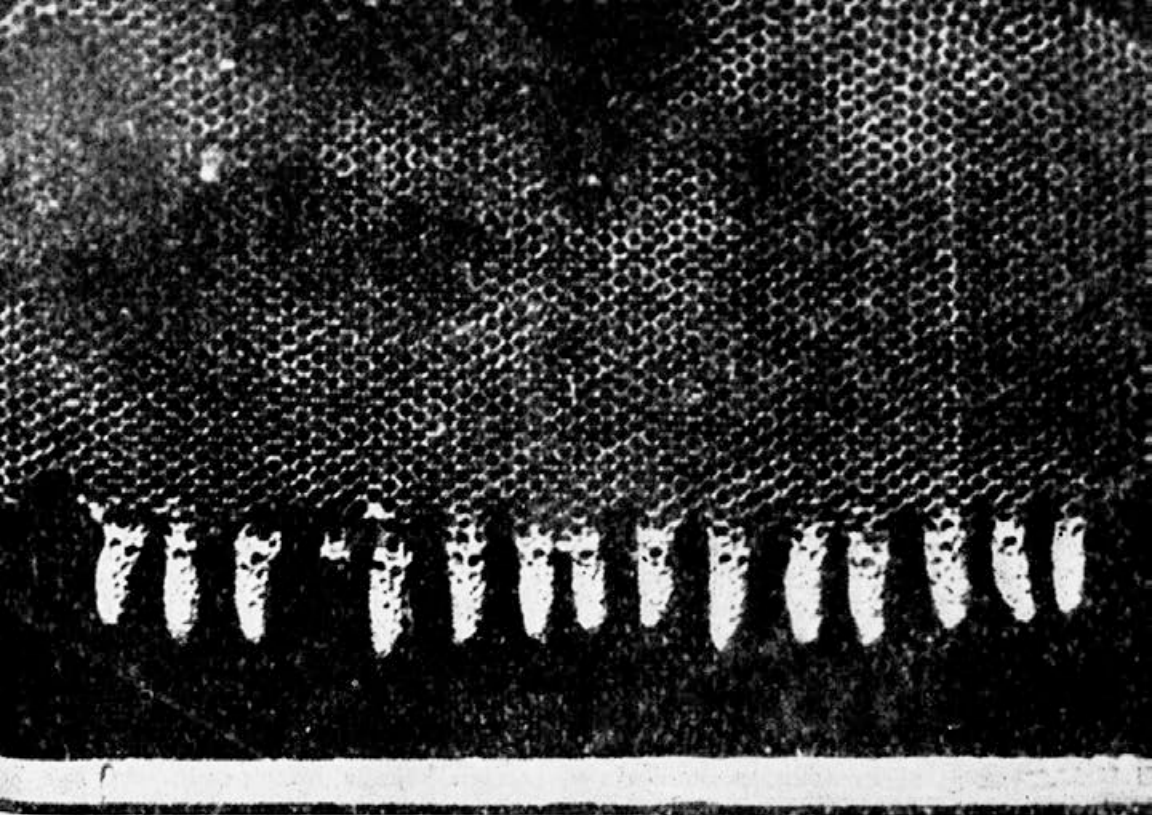
NOVICE IZ ČEBELARSKEGA SVETA

Prestavljanje. Rjavo satovje v medišču. Čebelji strup kot zdravilo. Čebelji piki. Privabljanje roja. Medena detelja in voluhar. Matica se pari z več troti. Vzreja matic v Zvezni republiki Nemčiji. Zdravljenje prostate s svežo obnožino. Vredno, da preizkusimo. Preseljevanje čebel med panji. Preprečevanje rojev. Barjansko blato in čebele. Vzreja matic	162
---	-----

NAŠA ORGANIZACIJA

Iz sejnega zapisnika IO ZČDS dne 5. marca 1968. Izvleček iz zapisnika občnega zbora ČD Maribor. Čebelarstvo društvo Ljubljana	165
---	-----

List izhaja vsakega 1. v mesecu. Člani, ki plačujejo letno članarino 1700 din, ga prejemaajo zastonj. Izdaja ga Zveza čebelarških društev za Slovenijo v Ljubljani, Cankarjeva cesta 3/II, tiska ČP Delo — obrat Triglavsko tiskarna v Ljubljani, ureja uredniški odbor: Valentin Benedičič, Ivan Majcen, France Rome, Edi Senegačnik in Jožko Slander. Odgovorni urednik Edi Senegačnik. Letna naročnina za nečlane 2000 din, za inozemstvo 2500 din. Posamezna številka na 32 straneh stane 230 din, na 16 straneh 120 din. Odpovedi med letom ne upoštevamo. Kdor plačuje članarino v obrokih, se s prvim obrokom zaveže, da jo bo do konca leta v celoti poravnal. To velja tudi za naročnino. Številka žiro računa pri Narodni banki v Ljubljani, Miklošičeva cesta, 501-8-268/1. Telefonska številka uprave ZČDS 20-208

NI TO OMALOVAŽEVANJE ČEBELARSTVA

JOZE RESNIK

Čebelarji družine Lenart-Gradišče v Slovenskih goricah so želeli nadzirati zdravstveno stanje čebel, ker je bila prejšnja leta ugotovljena pršičavost pri sosednjih družinah ob severni meji. V ta namen so zbrali in odpremili sporazumno s pristojno veterinarsko inšpekcijo Veterinarskemu zavodu v Ptujju precejšnje število vzorcev čebelnih mrtvic, odvzetih v zimskem času leta 1966/67. Na izvide so mirno čakali tako dolgo, dokler niso potrebovali podatkov za poročila družinskega občnega zbora ob zaključku poslovnega leta 1967. Tedaj so podrezali pri pristojni veterinarski inšpekciji, ki jim je ob koncu meseca *decembra lanskega leta* izposlovala že dolgo pričakovani bakteriološki izvid. Ta izvid pa kaže kar šest žarišč pršičavosti in mnogo nose mavosti.

Lenarški čebelarji so zaradi tega izvedeli prepozno, da njihove čebele bolujejo za kugo kar celo čebelarstvo sezono. Namesto spomladi so zvedeli šele v zimskem času, ob koncu leta. Zaradi tega niso zdravili pršice in nose me celo gospodarsko leto. Ni čudno torej, da se je do letošnje spomladi število pršičavih družin povečalo na 26. Nekaj teh je že popolnoma propadlo. Čebele

so odletele, panji so ostali prazni, brez živih čebel. Iz vsega tega lahko zaključimo, da je okužba zelo obsežna ter da že dolgo traja na njihovem območju, česar se tamkajšnji čebelarji niti niso zavedali.

Vsekakor je graje vredno omalovaževanje čebelnih kužnih bolezni po omenjenem zavodu v Ptuju.

Odkrili so pršico, niso pa na kakršenkoli način tega sporočili veterinarski inšpekciji v Lenartu, da bi ta lahko primerno ukrepala. Zaradi tega ni bila na okuženem območju odrejena zapora, prevažanje in promet s čebelami pa je nemoteno potekal vse leto, nihče tudi ni zdravil. Kdo lahko danes oceni škodo, ki je zaradi omenjene malomarnosti nastala? Okužba se je v domačem območju povečala od 6 na 26 družin. To je sicer registrirano, domnevamo pa, da je okužba mnogo večja, tako na domačem območju, ker vzorcev niso odvzeli sistematično in ker je bil lansko leto precejšen promet s čebelami, pa tudi na akacijevih in gozdnih pasiščih *izven področja* občine Lenart!

Nesreča tem okuženim čebelam niti letos ne prizanaša. Smo v začetku leta 1968. Ta čas je najbolj primeren za začetek zdravljenja čebel proti pršičavosti. Vse je pripravljeno, zapora je odrejena za celotno območje občine Lenart. Nadalje je določeno, da se morajo vse čebele preventivno zdraviti z osemkratnim dimljenjem s folbeksom na stroške čebelarja. Zaradi tega je veterinarska inšpekcija sklicala sestanek vseh čebelarjev dne 28. marca 1968 v Lenartu. Med drugim so ugotovili, da je na območju občine v petih čebelarskih družinah 1800 panjev čebel. Za zdravljenje bodo potrebovali približno 18.500 lističev folbeks, upoštevajoč pri tem roje in rezervne družine, ki v popisu še niso zajete in jih bodo naknadno ugotovili. V glavnem so si že porazdelili delo ter pogovorili o organizaciji zatiralne akcije in o tehnični izvedbi plinjenja. Vse je v pripravljenosti, da bo akcija učinkovito in brezhibno stekla, če le bodo dobili pravočasno zdravilo folbeks. Tega pa ni v Lenartu ne v Mariboru in niti ne v Ljubljani!

Upajmo, da bo le pravočasno prispel težko pričakovani folbeks, sicer še ni nič prepozno za letošnje zdravljenje.

Iz vsega navedenega je razvidno, da je do čebelnih kužnih bolezni, ki se jih mora po zakonskih določilih zatirati, skrajno omalovažujoč odnos tistih, ki bi morali po svoji službeni dolžnosti celo izvajati sankcije, kakor jih zakon določa.

Čebela pije roso na cvetu.

ČEBELAR V MAJU

VIRMASAN

Maj je najlepši mesec v letu. To je res prvi pomladanski mesec. Zima se je umaknila visoko v gore, premagala jo je boginja Vesna. Tam čaka ugodne priložnosti, da bi še pokazala svojo moč. To se prav lahko zgodi sredi maja, ko nastopijo ledeni možje. Te rada spremlja slana, mrzli vetrovi in večkrat se pokaže še sneg. Zato drži, da je konec zime šele po ledenih možeh. Če nastopi maja trajno deževje, je nevarnost, da začno padati družine od lakote. Panji so polni zalege, medena zaloga je pošla, zunaj zaradi slabega vremena ne dobe nič. Tu je dolžnost čebelarja, da jim nudi pomoč, da ne bo imel mrličev v čebelnjaku.

Sredi meseca je vsa narava v najlepšem cvetju. Sadno drevje, hruške in jablane, češnje so bile že odevetele, nudijo čebelam obilno in dobro pašo. Tudi travniške cvetlice se že pripravljajo na cvetenje. Če je bilo vreme v aprilu kolikor toliko ugodno in čebelar ni pozabil na svojo dolžnost do čebel, ima sedaj svoje družine na višku razvoja. Sedaj se mora odločiti o načinu čebelarjenja v tem letu. Ali bo čebelaril na med ali na roje? Marsikdo bi rad imel oboje, med in roje, tako da bi bil volk sit in koza cela. Oboje se doseže le ob izredno dobrih letinah, posebno še tam, kjer je pomladna paša prav dobra. Najbolj si teh želi začetnik, ki še razširja svoje čebelarstvo.

Pri nas čebelarimo glede na naš panj in naše pašne razmere večinoma le na med, le redki čebelarji še na roje. Ker je naš cilj čim več medu, zato rojenje omejujemo. To delamo lahko na več načinov, in sicer:

1. s prestavljanjem zrele zalege iz plodišča v medišče,
2. da odstranimo stare matice in si panj vzpodredi novo,
3. s prestavljanjem panjev na drugo mesto.

1. Najbolj razširjen in vsaj začasno uspešno je prestavljanje zalege iz plodišča v medišče. Včasih so rekli temu prevešanje; do tega izraza je po mojem mnenju prišlo zato, ker so sati viseli v panju. Danes, ko sati stoje na nosilcih, pa pravimo, da prestavljamo. Tu nastane vprašanje, kdaj je pravi čas za to delo, da res dosežemo, kar nameravamo. Če prestavimo prezgodaj, ko družina še ni popolnoma razvita, več škodimo, kot koristimo. Pravi čas za to je, ko je panj poln zalege. Čebele zasedajo ves prostor pod satniki, da se ne vidi spodaj skozi žrelo in ne satnikov zadaj na okencu. Zalega mora biti na vseh satih razen krajnih, ki so zaliti z medom in cvetnim prahom. Tak panj je goden za prestavljanje.

Kako bomo to napravili? To delo je posebno za začetnika težko. Točnih navodil za to nimamo, vsak čebelar dela po svoje. Prvotno so prestavljali tako, da je ostal v plodišču samo sat, na katerem je bila matica, vse drugo je šlo v medišče. Primeri se, da je matica na krajnem medenem satu, kjer išče prazne celice za zaleganje. Tak sat sodi v medišče in ne v sredo plodišča. Tak način prestavljanja so opustili in sedaj prestavljamo le po tri ali štiri sate. Ti naj bodo vsi s pokrito zalego, da bo čimprej več čebel v medišču. Sate, ki imajo preveč trotovine, tudi preložimo v medišče. Škoda, da bi čebele trošile krmilni sok za trotovsko zalego namesto za čebelno. Večkrat najdemo v

panju, ki še ni popolnoma nabit s čebelami, polne medene sate. Ti ovirajo nadaljnji razvoj, zato morajo iz plodišča v medišče. Sate v plodišču stisnemo lepo v sredo, ob straneh damo prazno satje ali pa satnice. Mlade čebele morajo graditi satje in s satnicami jim damo priložnost za to. Panj naj vsako leto izdelava vsaj štiri ali pet satnic. Tako vedno obnavljamo satje, da imamo namdomestilo za staro, ki ni več uporabno.

Zaležene sate, ki smo jih prestavili v medišče, postavimo lepo v sredo, tako da so točno nad sati v plodišču. To mora biti zato, da se laže grejejo drug od drugega. Dobil sem že čebelarja, ki je med zaležene sate v medišče dal satnice, češ tako jih bodo prej ali lepše izdelale. To ni prav. Zalega mora biti skupaj, naj bo to v medišču ali v plodišču. Prazen prostor napolnimo z izdelanimi sati, tu lahko porabimo bolj stare. Prav mlado satje ne sodi v medišče, ker se pri točenju rado lomi.

Pri prestavljanju moramo paziti, da ne pride matica v medišče. Zato to delo najlaže opravimo dopoldne, ko je večina izletne živali zunaj na paši. Če je ne najdemo na satih, ki smo jih prestavili, je ne iščemo na drugih satih v plodišču. Če smo jo slučajno spregledali, bodo čebele kmalu same pokazale, ker bo medišče bolj zasedeno s čebelami kot plodišče. Čez nekaj dni pogledjmo in jo dajmo nazaj v plodišče, kjer je njeno mesto.

Večkrat se primeri, da pri prestavljanju dobimo že zaležene matičnike. Tu se moramo odločiti: ali bomo dovolili panju, da bo rojil, ali jih bomo podrli. Če se odločimo za roj, pustimo vse lepo na miru. Če ga nočemo, moramo vse sate natančno pregledati in vse matičnike potrgati. Če je panj zelo živalen, je najbolje, da zložimo vse sate na kozico, damo k panju sipalnik in sat za satom površno ometemo. Le na ometenih satih bomo lahko videli vse matičnike in jih podrli. Večkrat so tako skriti, da jih opazimo šele, ko je roj že zunaj.

Tudi medišč ne smemo pustiti v nemar. Večkrat se primeri, da se čutijo čebele v medišču osirotele in nastavijo matičnike. Zato moramo osmi ali deveti dan po prestavljanju pregledati medišče in potrgati, kar so napravile. Ta mesec se pojavi že voščena večča, zato moramo paziti na satje v omari, da nam ga ne pokvarijo. Moramo ga vsakih 14 dni dobro zažveplati. Lepo satje je pravi zaklad. Koliko truda ima čebelar, da to doseže!

2. Rojenje preprečimo tudi, če odstranimo stare matice. To je zelo dobro za čebelarje, ki imajo čebele na pomladni paši, kjer ne morejo biti stalno pri njih. Panji si nato sami vzpodrede nove. Pri tej izmenjavi moramo po desetih dneh, ko smo odstranili staro matico, panj natančno pregledati in odstraniti vse matičnike. Pustimo samo enega in to najlepšega. Pri tem lahko porabimo pokrite matičnike od res dobrega medarja. Vcepimo jih v slabše družine, ki smo jim prej podrli vse njihove matičnike. Lahko jih tudi porabimo za nove rezervne družine ali prašilčke. Za te je ravno mesec maj in še junij pravi čas. Tedaj imamo na razpolago matičnike, mlade matice in čebele. Brez teh rezervnih družinic ne bi smel biti noben čebelar. Te mlade oplojene matice lahko porabi že med letom, če kak panj izgubi svojo, ali jih porabi jeseni za zamenjavo starih, slabih. Nekaj jih mora pustiti čez zimo za morebitne zimske izgube. Nemški čebelarji pravijo, da mora imeti vsak pravi čebelar na vsaka dva plemenjaka po eno tako rezervno družinico, za vsak primer. Kako prav pride taka družinica spomladi, če imaš brezmatično družino, ve vsak

čebelar. Matice ne dobiš v nobeni trgovini. Zato glej, da si jih preskrbiš, ko je čas za to.

3. Rojenje preprečimo tudi s prestavljanjem panjev. Panj, ki že čaka na roj, prestavimo na drugo mesto v čebelnjaku. Pri našem načinu čebelarjenja, ko imamo panje tesno skupaj, je težko izvleči posamezen panj iz vrste. V tem primeru prestavimo vse sate razen sata z matico v prazen panj, potrgamo vse matičnike razen enega. Temu panju moramo pokladati nekaj dni medeno ali sladko vodo, ker nima še izletnih čebel, da bi nosile vodo. V star panj damo prazno satje, še boljše satnice, in mu pomagamo z nekaj kilogrami medu in sladkorja. Ta si bo kmalu opomogel, ker bo dobil nazaj vse izletne čebele. Če bo količkaj ugodna paša, bo kmalu izdelal vse satnice in se ne bo ločil od drugih. Imeli bomo družino več in roja ne bo nobenega.

Še malo o rojih in njih oskrbovanju. Roj ima za čebelarja poseben mik. Če se tudi brani rojev, vendar ga je vesel. Že sam pogled, ko se kot reka vali iz panja, veselo kroži po zraku in se končno začne vsedati na vejo. Čebelar ga spravi v primeren panj in postavi v senco, da se shladi. Nekateri love roje v ujemalnike. S tem nimajo skrbi, da bi morali plezati po drevju. Jaz jih ne lovim. Vsakemu pustim njegovo veselje. Zdi se mi, da je tak ujet roj podoben poroki brez svatov in godbe.

Zvečer spravimo roj v že pripravljen panj, navadno na satnice. Ker imamo dosti mladih čebel, ki morajo delati, nam satnice hitro izdelajo. Te vložimo v panj tako, da je stran z žico proti steni panja. Ne smemo takoj zapreti panja, ko je roj v njem, ampak pustimo odprtega čez noč, da se dobro ohladi. Če bi ga takoj zaprli, se lahko potrgajo satnice. Čez nekaj dni ga pregledamo, če se je katera odtrgala. Popravimo jo ali zamenjamo. Ni bolj neprijetno, kot če pustimo odtrgano satnico v panju, ker najraje izdelajo te in jih matica zaleže. Zato pazimo, da ne bo težav. Na roje ne smemo pozabiti. Hrane ima le za tri dni s seboj. Če med tem nastopi slabo vreme, mu moramo pomagati z medom ali sladkorjem. Tudi v lepem vremenu in dobri paši damo vsakemu roju po nekaj kilogramov medu ali sladkorja, da bodo prej izdelali satnice. Roj dela le prvih deset dni, dokler nima še zalege. Ko začne gojiti zalego, preneha z gradnjo satja. Kar naredi prvih deset dni, pri tem tudi navadno ostane.

Nekateri čebelarji vračajo roje nazaj v panje. To ni pravilno. Prej ali slej bo zopet rojil. Najbolje je, da panj že pri prvem roju uredimo, največkrat od takega nimamo nobene koristi. Medišče je prazno in panj je končno rad brezmatičen. Zgodnji roj, če je količkaj dobra paša in mu še malo pomagamo, bo jeseni enak drugim plemenjakom. Če nimamo več praznih panjev in moramo roj vrniti v izrojenca, napravimo tako, da iz izrojenca napravimo več prašilčkov in roj lahko vrnemo v njegov panj. Ker smo mu vzeli vso zalego in izdelano satje, ga damo na satnice, da bo lahko delal. S tem je roj svojo, od narave dano nalogo izpolnil in zadovoljna sta čebelar in čebele. Kakor povsod je tudi tu največ odvisno od spretnosti čebelarja in pomoči narave. V dobri paši se večkrat naredi, kar je v slabi nemogoče.

Še na nekaj ne smem pozabiti, t. j. prevažanje v pašo. V začetku maja se začne prevoz na akacijo, sredi meseca na žajbelj. Kdor vozi, naj gleda, da bodo čebele na višku razvoja, ker le od takih bo imel korist. Slabiči naj ostanejo doma ali pa naj jih združi. Od slabiča ne moremo pričakovati, čeprav

je dobra paša, drugega, kot da se razvije. To pa dosežem tudi doma z manj stroški in truda.

Danes prevažamo večinoma le s tovornjaki. Ti so za prevoz najbolj primerni tudi za večje razdalje, ki jih prevozijo v eni noči. Ker je malo čebelarjev, ki bi imeli sami za cel avto panjev, zato se jih več združi za skupen prevoz. Tem priporočam tovariško vedenje, vsi za enega, eden za vse. Tu je treba dobro prijeti, da se čimprej vse uredi, posebno na pasišču. Ni lepo, če hoče biti kdo »komandant« z rokami v žepu, drugi pa naj delajo gospodarju. Stroške prevoza se razdeli na vse enako, bodisi po številu panjev ali kako drugače. Če je le mogoče, naj bo pri čebelah varuh, posebno v pomladni paši, ko še vse sili na roje. Koliko rojev uide ali pa jih poberejo drugi! In kaj ima čebelar od tega? Domov pripelje slabše panje, kot jih je peljal na pašo, brez medu in večkrat tudi brezmatične. Če žrtvuješ za prevoz, dodaj še zraven za varuha. Ne bo ti žal. Dosti sem že prevažal v razne paše in imam precej izkušenj o tem. Svetujem ti prav in želim obilo uspeha pri prevozu.

ČEBELE OBTOŽUJEJO

DUSAN MERCINA

Če bi čebele govorile, bi prav gotovo marsikaterega čebelarja obtožile. Zato mi oprostite, ker pišem v imenu čebel obtožnico proti čebelarjem.

1. Naš domek je obrnjen proti jugozahodu. V poletni vročini nam sije sonce v popoldanskem času naravnost v žrelo, ki je že tako premajhno. Zaradi tega nas je veliko zaposlenih z prezračevanjem, a se še vedno dušimo. Hudo je tudi, ker ni v bližini vode. Toliko in toliko nas mora po vodo. Tako nas potem ostane premalo za pašo in še za druga opravila, ki jih moramo izvršiti.

Kje si čebelar?

2. Jeseni so nam pobrali vse zaloge hrane. Pozneje smo sicer dobile nekaj sladke tekočine, toda ta je imela preveč vode in je bila premrzla. Prehladile smo si želodčke in ker je bilo že tik pred zimo, ko ni bilo več toplega sonca, je smrt kosila med nami. Domek je bil zato vlažen in hladen in tudi plesniv. Nas pa je bilo veliko premalo, da bi se grele same.

Kje si čebelar?

3. Pri nas je strašno mrzlo, ker imamo stalno prepih, naš dom ima polno špranj in lukenj. Pozimi je hudo, poleti pa nas napadejo skozi te odprtine vsi mogoči sovražniki, tako da se še komaj branimo. Če ne dobimo boljšega doma, homo propadle.

Kje si čebelar?

4. Tudi pri nas je strašno hudo. Dom imamo tak, da ga ne moremo več očistiti. Satje je staro, črno in pokvarjeno, prostora ni, da bi si zgradile novo. Skušale smo ga zgristi, pa ni bilo pravega uspeha. Ja, bilo je celo slabše, ker so se na tleh v drobirju zaredili črvi. Pripravljamo se, da bi vse skupaj pustile in odletele kam drugam.

Kje si čebelar?

5. Še veliko huje je pri nas, vse smo bolne. Začelo se je z grižo, potem pa so prišle še vse druge bolezni. Katastrofa je popolna. Mrtvic ne moremo več odnašati, v panju smrdi, satje propada. Pri življenju nas je ostalo le še malo, pomoči pa od nikoder.

Kje si čebelar?

6. Nas je nekdo pobral na drevesu in ogrebel v panjič, ki bi še kar bil. V njem smo dobile tudi nekaj satnikov s satnicami. Toda kako naj gradimo, v naravi je komaj toliko paše, da ne pomremo od lakote. Za vzrejo naraščaja in gradnjo bi veliko potrebovale, nimamo pa kje vzeti. Starejše odmiramo, a mladice skoraj ni. Bojimo se zime. Satje ni izdelano, zalog nimamo, nas pa je že tako malo, da ne vemo, kako se bomo grele.

Kje si čebelar?

7. Me imamo domek čisto na tleh, trava nam vsako leto preraste vhod in nas zelo ovira, da o dežju in vlagi ne govorimo. Ker je sama odprtina skoro bolj visoka kot široka, se je v naš dom prikradla miška in nam napravila ogromno škodo. Teh težav ne bi imele, če bi bil naš dom dvignjen od tal ter bi bil vhod nizek in širok, tako da bi le me lahko švigale skozenj.

Kje si čebelar?

8. Težave so povsod, toda me imamo take, ki jih ne bi bilo treba. Vsako leto, ko nam odvzamejo med, nas ometajo po travi. Starejše vrstnice odletijo, me mlajše pa ne vemo, kaj bi. Zbiramo se po travi v kupe, potem pa pomremo, ker ni kogar, ki bi nam pomagal. Če bi nas ometli v sipalnik, bi se tudi me mladice vrnile k svojim sestricam in ne bi pomrle.

Kje si čebelar?

9. Več let smo živele na enem kraju. Lepega dne so nas zaprli, naložili in odpeljali. Ker pa nam niso dali dovolj zraka in so nas vozili celo podnevi, smo na prevozu skoraj vse pomrle. Dobesedno smo se zadušile. Na več krajih se je medeno satje potrgalo in nas pomečkalo. Le nekaj malega nas je ostalo pri življenju. Iščemo krivca.

Kje si čebelar?

10. Pri nas smo tudi doživele veliko katastrofo. Odšle smo zdrave na pašo, potem se nas je pa le malo vrnilo. In še me smo zbolele, mnoge so pomrle. Vse cvetje, kjer smo hotele pobrati medicino, je bilo zastrupljeno. Za tiste, ki so ostale doma žive, ni bilo nikogar, ki bi se pobrigal. Tako je tudi doma nastopila žalost. Marsikaj bi se lahko pomagalo.

Kje si čebelar?

Zaenkrat smo navedle deset pritožb. Prosimo najvišji čebelarski forum, da naše pritožbe oziroma obtožbe podpre, da nam jih ne bi treba ponoviti.

Podpisani čebelji rod

NEKAJ O PRAŠILNIKU, AŽ-PANJU TER NJIH UPORABI

RAJKO BEVC

V tem članku bi hotel povedati nekaj o prašilnikih in AŽ-panjih. Mnogo se piše, a še več govori o praktičnosti prašilnikov in AŽ-panja, toda meni se zdi, da jih čebelarji le premalo izkoristijo, zlasti mlajši. V praksi uporabljamo razne vrste prašilnikov, pač tiste, ki se nam najbolj obnesejo. Eni jih uporabljajo izključno za vzrejo mladih matic, drugi zopet jih izkoristijo za shranjevanje rezervnih družin, skratka, lahko bi rekel, uporabljamo jih v različne namene.

Pravzaprav nam sama beseda prašilnik pove, da je izključno za vzrejo matic. Skrb vsakega čebelarja je, da ima v čebelnjaku vedno nekoliko rezervnih družinic oziroma matic. Nikdar ne moremo vedeti, kdaj bo ta ali oni plemenjak izgubil matico ali pa da bo plemenjak morda toliko oslabil, da mu je nujno potrebna pomoč. S tem ga bomo rešili žalostnega propadanja, za katerega bi bili krivi mi sami, predvsem pa naša malomarnost. Svet je poln sovražnih mikrobov, ki tudi našim čebelicam ne prizanesejo, čeprav so popolnoma nedolžne. Vse te bojzani se otresemo, če imamo pri roki prašilček, katerega na ta ali drug način dodamo in družina je rešena.

Sem mlad čebelar, toda vseeno bi vam, dragi čebelarji, rad povedal nekaj izkušenj, do katerih sva prišla z očetom. On je že vrsto let čebelar in v svoji čebelarski karieri je prišel do marsikatere ugotovitve, ki je prekaljena z dolgoletno prakso. Povem naj nekaj o prašilnikih, AŽ-panjih in drugih kombinacijah. Že na začetku tega članka sem omenil, da naši čebelarji uporabljajo razne vrste prašilnikov. Nekaj besed bi spregovoril o prašilnikih na štiri sate. Ti prašilniki so po mojem nepraktični. To velja predvsem za čebelarje, ki v njih shranjujejo rezervne družinice. Če v njih samo vzrejamo matice, potem temu namenu ustrezajo.

Prašilnike napolnimo navadno v času, ko so čebelje družine-plemenjaki v rojilnem razpoloženju. Pri pregledih ugotovimo, da so nam čebele v plemenjaku potegnile matičnike in da se pripravljajo na roj. Odvzamemo vse sate z zaprtimi matičniki in jih porazdelimo v prašilčke, dodamo mu še sat s pokrito zalego, sat s pelodom in z medom. Stare čebele se vrnejo v svoj panj, a mlade, ki se izležejo, si začnejo ustvarjati nov domek, čeprav je od začetka zelo skromen. Taki narajeni družinici nalijemo v sat nekaj vode. Pravzaprav je to potrebno, kajti stare čebele so odletele. Več dni mine, preden začno izletavati. Tako bi mlade čebele trpele pomanjkanje vode in zopet bi bila tu kriva naša nevednost oziroma malomarnost.

Prašilček postane zelo živalen, takoj ko se spraši matica, in njegov razvoj se hitro vzpenja, tako da mu je kar naenkrat pretesno. Če želimo kakšnemu plemenjaku zamenjati matico, storimo to takoj. Če pa želimo iz te družinice napraviti močno družino, ga moramo takoj prestaviti v žnideršiča. V žnideršiča dajmo kar dva prašilčka. Enega v plodišče, drugega pa v medišče, le da zapremo matično rešetko. Toda čebelarji imajo spomladi vse panje polne in navadno je tako, da zelo živalen prašilček ostane do jeseni na štirih satih.

Nekateri pa prašilčke tudi prezimujejo. S tem pa store največjo napako. Zakaj? Mi čebelarji jeseni čebele dobro nakrmimo, seveda v kolikor si same niso nabrale zimske zaloge. Čebele si zaradi tega ne morejo ustvariti pravega zimskega gnezda. Takšen prašilček je na spomlad prav žalosten.

Kako sva ta problem rešila z očetom? Oče je dal izdelati prašilnike na sedem satov. Tu ima družina dovolj prostora za svoj razvoj. Nikar ne mislite, da sva z očetom popolnoma opustila prašilnik-štirisatar. Tudi tu sva našla rešitev, in sicer tako, da sva AŽ-panj razdelila na dva dela. V žnideršiču na 9 satov sva dobila tako 4 prašilnike po 4 sate. Ta panj sva namenila izrecno za vzrejo rezervnih matic, dočim sva sedemsatarja namenila za shranjevanje rezervnih družin. V te sedemsatarje vsadimo lahko tudi roje, in sicer družce.

Kaj je dobra stran AŽ-panja, ki smo ga razdelili na štiri dele — dva v plodišču, dva v medišču. Te napolnimo z družinicami junija meseca, tako da so do jeseni prav močni. Potem ko smo družinice dobro pripravili na zimski počitek, se družinica začne stiskati v gručo. Za gnezdo si izberejo ravno srednjo steno, steno predeljenega AŽ-panja. To storijo navadno obe sosedni družinici in teoretično oblikujejo eno gnezdo, le da jih loči pregrada. Tako porabijo mnogo manj hrane. Poraba se poveča le proti pomladi, ko zavejejo južni vetrovi in se gnezdi začneta pomikati drugo od drugega. Tu skoraj ni bojazni, da bodo čebele zbolele za grižo. Vse to velja tudi za AŽ-panje dvojnice, ki jih uporablja oče že vrsto let. Družine se v takšnih panjih mnogo lepše razvijajo in laže kljubujejo raznim nevšečnostim. AŽ-panji dvojniki pridejo v poštev le pri tistih čebelarjih, ki ne prevažajo, kajti taki panji so mnogo težji in okornejši ter niso za čebelarje prevaževalce.

Čebelarjem, ki povečujejo svoje čebelarstvo z roji, priporočam, naj roje, posebno družce, v jeseni združujejo. Roj vsadimo v AŽ-panj. Nikar mu takoj ne odprimo matične rešetke. V ta panj dajmo še en roj. Ti dve družinici se bosta do jeseni lepo razvili. Ko potem matica preneha zalegati, mu eno odvzamemo. Pri združevanju dobro pazimo, da ne povzročamo klanja. Preden odvzamemo matico, družino dobro nakrmimo, a na matično rešetko pogrnemo časopisni papir. Ker smo jih nakrmili, jih bo sosedna družina prav prijazno sprejela, kajti gost s polnim želodcem in polno bisago je vedno dobrodošel.

Taka družina je v zgodnji pomladi zelo živalna in kaj kmalu doseže vrhunec svoje moči. Le močna družina bo poplačala naš trud že na prvi paši.

Slovenski čebelar piše maja 1898, torej pred 70 leti, v svoji 5. številki pod naslovom Raznoterosti:

Združitev slabih poznih rojev. Kakor znano, ni vredno poznih rojičev, ki tehtajo pod 1 kg vsajati posebej, ampak jih združujemo. Pri tem se pa čebela, zlasti če je matica jednega roja vže jela staviti zalego rade koljejo. Da se to zabrani, daj vže naseljenemu in ustanovljenemu roju $\frac{1}{4}$ ure pred združitvijo dobro porcijo medu. Če se tako ravna, se čebele ne spoprimejo. N.

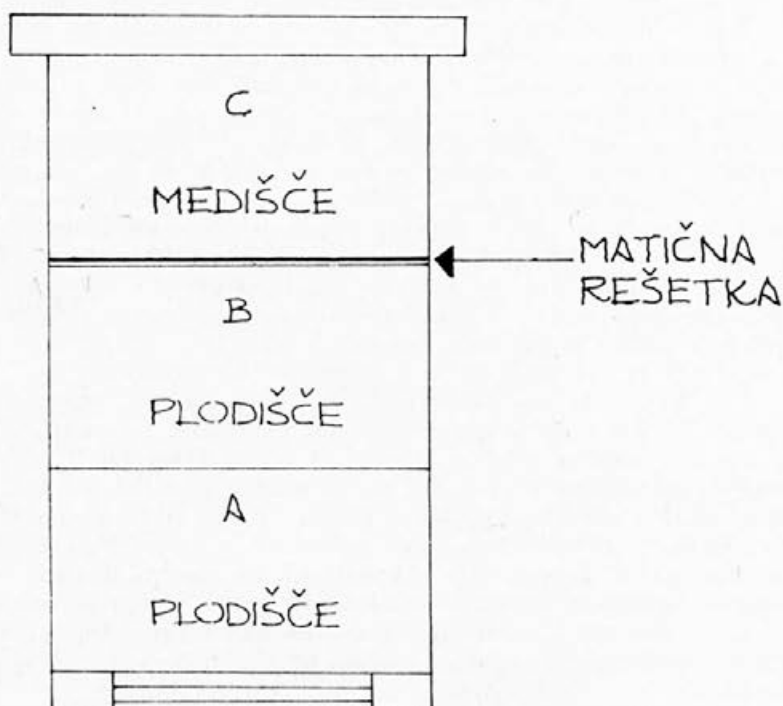
Kronane glave in čebelarstvo. Naši mili čebelici je odprt tudi vhod celo vladarskih in kraljevih dvorov. Tako ima Njega Veličanstvo naš cesar več raznih čebelnjakov; mej temi je zlasti jeden tako postavljen pod oknom jedne njegove palače, da vedno lahko skozi okno opazuje vesele čebelice, ter se raduje njihove brundajoče muzike. Tudi na Nemškem prebivajo čebele pri mnogih knežjih palačah. Tako se saška in virtemberška kraljeva hiša, posebno pa veliki vojvoda badenski, zelo zanimajo za čebelorejo, ter se tudi sami bavijo z muho, imajoč krasno ozaljšane in lepo urejene čebelnjake.

Obnožna iz Hrv. Pčelec; prinesel F. P.

ČEBELARJENJE V LANGSTROTHOVEM PANJU

IVAN KRANJC

Vsak čebelar se mora držati tistega načina čebelarjenja, ki mu jamči, da bo čebelaril uspešno. Ne mislim nikomur vsiljevati svojega mnenja, ker tudi sam ne morem zavreči svojih AŽ-panjev in kupiti dragih amerikancev, vendar pa čutim potrebo, da povem tisto, kar sem bral. V slovenski čebelarski literaturi sploh ni tega gradiva. Na tem mestu smelo trdim, da smo vsi krivi za to, da so šle milijarde po vodi. Mi se sploh nismo pripravili za čebelarjenje

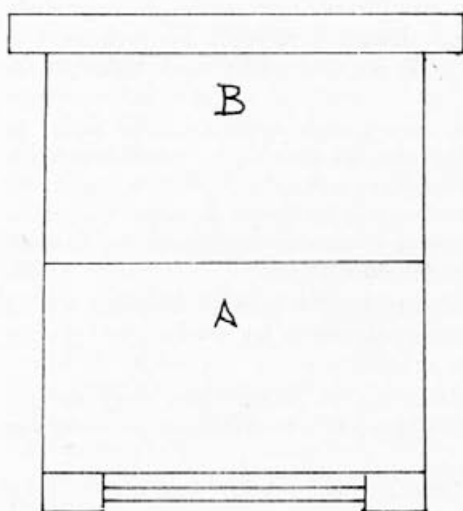

v Langstrothovem panju. Sicer pa to ni moja zadeva, poskušal pa bom vseeno, da vsaj zbudim sposobnejše od mene.

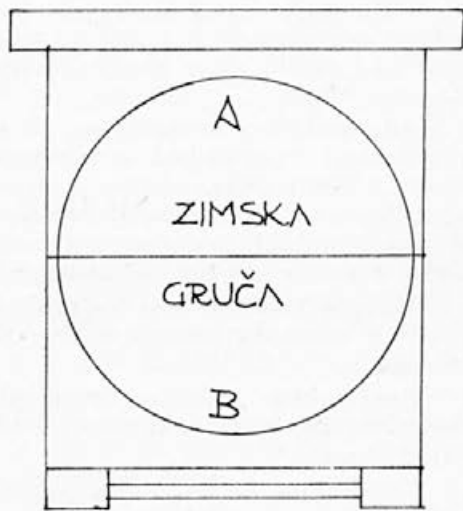
Langstrothov panj je tako izdelan, da z njim lahko čebelari strokovnjak in začetnik. Še za življenje Langstrotha se je vodila živa polemika okrog plodišča tega panja. Mnogi so namreč trdili, da je plodišče premajhno za razvoj močnih družin. Nekateri so predlagali, da se mora plodišče povečati na 12 satov, medtem ko so drugi predlagali, naj se le globina plodišča poveča za 5,5 cm. Na koncu je skupina čebelarjev z Dadantom na čelu osvojila plodišče z daljšim satnikom, a skupno z Rootom je ostala z originalnim Langstrothovim panjem na 10 satov z dvojnimi plodiščem. Ti plodišči sta popolnoma enaki in se po potrebi menjata. Za medišča se uporabljajo naklade polovične višine ali pa naklada enake velikosti, kot je plodišče.

Pravo revolucijo v čebelarstvu je povzročilo čebelarjenje z dvojnimi plodiščem in zazimljenje čebeljih družin v teh panjih z veliko zalogo hrane. Že 1911. leta je Demut dokazal, da se morajo čebele zazimiti v dveh nakladah. Priporočal je, da se ob glavni paši za vsako družino rezervira po ena naklada medu in da se pri zazimljanju ta naklada postavi nad plodišče. Strokovno podkovani čebelarji pa priporočajo, da se poleg hrane v rezervni nakladi dodajo družinam mlade matice in da se slabiči v jeseni združijo.

Rezervna naklada s hrano odigra dvojno vlogo pri zgodnjem razvoju močnih družin, in sicer: 1. družina dobi dovolj rezervne hrane za svoj razvoj

DRUŽINA PO PR-
VEM POSEGU

DRUŽINA V ZAČE-
TKU MARCA

in 2. matica neovirano zalega. Razen teh dveh pogojev je za razvoj močnih družin neobhodno potreben tudi cvetni prah. Z dovoljno rezervo hrane pa je čebelarjevo spomladansko opravilo znatno enostavnejše.

V Langstrothovem panju se čebele v jeseni zazimijo z dvojnimi plodiščem. V gornji nakladi ostane dovolj pokritega medu, a na srednjih satih že v marcu najdemo zalego, v kolikor ni bil februar preveč hladen.

V začetku marca, ko je topel dan, je treba pregledati vse panje in ugotoviti, če ni osirotelih družin brez matic. Družinam, ki so brezmatične, se dodajo prašilčki z maticami. Če čebelar nima v rezervi prašilčkov, je potrebno družino združiti. Z daljšanjem dni začne postopno rasti temperatura. V gozdovih in po travnikih se pojavijo prve cvetice. Čebele nosijo vodo in cvetni prah, kar povzroča, da matice razširijo zalego in družine se občutno povečajo. Konec marca ali v začetku aprila, ko začne cvesti že sadno drevje in ko je v nakladi A 5 do 6 satov zalege, moramo izvršiti prvo operacijo z menjanjem naklad, in sicer: naklada A se spusti na dno, a naklada B se

dvigne na prejšnje mesto A. Toplota je vedno koncentrirana v gornji nakladi, zato se matica hitro preseli v naklado B in začne tam zalegati. Res preprosto in hitro v primeri z našim prestavljanjem v AŽ-panjih.

Še pred prvo operacijo v prvi ali drugi polovici marca (to je odvisno od vremenskih pogojev) je potrebno začeti z dražilnim pitanjem čebel. V tem panju je najboljši in obenem najbolj enostaven način pitanja čebel z Müllerjevim pitalnikom, ki se postavlja pod poklopne deske zgornje naklade. Ti pitalniki so zgrajeni tako, da čebele brez ozira na hladnejše vreme takoj dodano hrano vzamejo, ker je pitalnik v neposredni bližini osrednjega dela družine. Hranjenje čebel je hitro in zelo preprosto, tako da se čebele sploh ne vznemirjajo. Pitalniki držijo 3–4 litre raztopine. Dovolj je, če se čebele v spomladanskem razvoju trikrat nakrmijo. Razen krmljenja pa tudi narava poskrbi v aprilu, da se družine okrepe in da je konec meseca v panju 8 do 12 satov zalege.

Ako akacijeva paša odpove ali pa katera druga spomladanski paša, je potrebna še ena podobna operacija, kakor smo jo izvršili v začetku aprila: naklada B se prestavi na dno, a na to se postavi naklada A. Konec maja, ko se običajno začne pri čebelah rojilno razpoloženje in ko so družine močne in je vreme toplo, je potrebno napraviti zgoraj označeno operacijo še enkrat. Kako se preprečuje rojenje samo, pa bom povedal drugič.

Torej tovariši čebelarji »na medu se med rodi«. Pri mladih maticah, veliki zalogi in izdatnem pitanju se ustvari močna družina, ki vsako pašo dobro izkoristi.

Pred pašo se položi na drugo naklado še tretja za medišče, med obe pa porine matično rešetko, ki prepreči matici uhajanje v medišče, ki je vsekakor najbolj toplo.

Priporočam, da za poskušnjo vsak čebelar vzame vsaj dva do tri take panje in da z njimi čebelari doma.

Z ODPRTIMI PANJI NA PAŠO

LOJZE JANZEKOVIC

Ptujčani precej vozimo na gozdno pašo na Pohorje. Neka lanska vožnja pa bo ostala nepozabljena. Ob kostanjevi paši sva se neko jutro zgodaj, ko je bilo še temno, odpeljala s prijateljem na Pohorje k svojim čebelam. Peljala sva se s kolesi. Pod vznožjem Pohorja je gostilna Podkrižnik. Tu avtomobili radi obstanejo pred vožnjo v planino. Kolesarji pogosto pustijo tu kolesa in gredo peš tudi dvanajst kilometrov daleč do svojih čebel, ako ne dobe kakega avta. Že sva se s prijateljem čebelarjem namenila peš na Pohorje, ko kakor naročen pripelje znani čebelar svoje čebele. Traktorist takoj ustavi in naju vzame na vozilo. Sedla sva na panje, ki so bili naloženi le v dve vrsti. Mojega znanca sta vzeli v svojo sredo dve dekleti delavki, ki sta pomagali pri razkladanju panjev. Jaz sem se namestil na robu prednjega dela. Drugod je bil naložen čebelarski pribor in tako ni bilo mogoče izbirati mesta. Res zavidljivo mesto pa je zasedel moj tovariš. Njegova glava z Abrahamovo

plešo se je svetlikala sredi obeh mladenk, klobuk pa je moral izginiti v žep zaradi vetra.

Nekaj časa se lepo vozimo in dekleti sta se celo naslonili s svojimi rokami na ramena tega čebelarja. Počasi se je danilo in postajalo svetlejše. Naenkrat vidim, kako se čebelar sredi deklet prav narahlo dviguje. Ker je bil starega kova, ni hotel pokazati strahu. Pogumno je prenašal čebeljo nadlogo, ki se je znašla celo v njegovih hlačah. Revez je sedel slučajno ravno nad panji, ki so bili odprti. Tako se je nalezel največ čebel, ki so ga vedno bolj oblegale. Ta veliki kavalir je nehal dvoriti obema damama. Vsega je bilo konec in nežno je odrinil z roko najprej desno, nato levo sosedo, potem pa je narahlo pobožal svoje bolečo mesto. Traktor je zavozil v serpentino, ki jo je obsijalo sonce s prvimi žarki. Čebele so začele kar vreti iz panjev in seveda tudi pikati. Takoj sem dal vedeti šoferju, naj ustavi. Ta pa je samo pokimal in vozil naprej. Sedaj sta se že tudi dekleti začeli otepati čebel in njihov kavalir si je pulil žela iz pleše, ki so jo čebele najbolj zarajtale. Vsi trije so plesali v najmodernejšem jazz ritmu. Toda položaj je postajal že skoraj kritičen. Pikov je bilo vedno več in vsak čas bi lahko kdo padel ali v obupu skočil s traktorja. Na srečo je tedaj traktor zavozil na položnejšo cesto in se ustavil. Takrat smo se vsi brez povelja znašli v občestnem jarku. Ako bi šlo tedaj za stavo glede hitrosti, bi jo mi dobili. Zopet je imel smolo čebelar, ki so ga čebele prvega opikale. Pri skoku s traktorja se ni pravilno uravnovesil in v loku je z nosom pristal na zemlji. Za spomin je dobil še odrgnino.

Tak je bil naš prevoz čebel z odprtimi žreli. Koliko jih je bilo odprtih, smo dognali pozneje. Šofer je hitel pojasnjevati, da ni smel ustaviti na strmini, ker je imel traktor slab motor. Mi pa smo ugotavljali, da smo vozili čebele na pašo po ameriškem načinu, da smo imeli odprte le štiri panje pa še sedeli smo na njih, česar Amerikanci gotovo ne delajo...

USPEHI IN PERSPEKTIVE ODBIRE ČEBEL PRI NAS IN NA TUJEM

DR. JOZE RIHAR

Odbira čebel je gospodarsko pomembna na splošno zaradi povečanja pridelka medu in bolj učinkovitega vpliva čebel na pridelek entomofilnih rastlin. Za Slovenijo posebej je odbira čebel zanimiva tudi zato, ker je tod doma kranjska čebela in si mnogi tuji čebelarji želijo osvežiti svojo rejo z maticami iz naših krajev.

V primerjavi z drugimi vrstami domačih živali so bili pri odbiri čebel doseženi razmeroma majhni uspehi. Zakaj? Če želimo čebele odbirati, je na poti nekaj hujših preprek. Mislimo pri tem na biološke lastnosti čebel, na posebnosti, ki se pojavljajo pri plemenjenju matic.

Mlada matica se praši v zraku praviloma večkrat in več dni zaporedoma. Na njenih dveh, treh ali celo petih svatbenih poletih jo obhodi 6–10 trotov. Na istem poletu se lahko v nekaj minutah spari večkrat zaporedoma, ne da bi padla s trotom na tla. Šele potem, ko se je v panju znebila svatbenega

znaka na svojem zadku, izleti še isti, navadno pa naslednji dan ponovno na praho. Woyke (1964) je dognal, da poleti matice običajno ponovno na praho, če je pri plemenjenju prišlo v njeno semensko mošnjico manj kot 3 milijone semenčic. Da plemenitev čebeljih matic poteka v redu, mora biti v ozračju veliko število pojávil, 18 in več dni starih trotov.

Odkritje, da potrebuje matica za oploditev večje število trotov, je imelo za posledico, da so število čebeljih družin — trotarjev na plemenilnih postajah povečali. Prej je zadostoval en panj, ki naj preskrbi nesprašenim maticam na plemenišču samce. Dandanes priporočajo, naj bi vzdrževali na plemenilni postaji 3—4, na večjih plemeniščih pa celo 20 plemenjakov-trotarjev (Soller, 1967).

Druga posebnost, ki jo velja upoštevati pri odbiri, je nagnjenje matic, da si na poletu iščejo ženine rajši v daljavi kot pri domačem čebelnjaku. Prednje je lepo vidno iz poskusov Woyke-ja (1960), ki je postavil nesprašene matice brez trotov na 2,5 km oddaljeno mesto. Matice s tega mesta so se hitreje in bolje plemenile kot tiste na čebelnjaku. V semenskih mošnjicah so imele povprečno 5,22 milijonov semenčic, tiste na čebelnjaku pa le 4,76 milijonov. Poskus v Kanadi pa je pokazal, da so izletavale matice in troti do 5,6 km daleč na praho, čeprav je bilo doma dovolj samcev. V drugem poskusu se je na osamljenem mestu normalno sprašilo nad $\frac{2}{3}$ matic, čeprav so bili troti 10 km daleč. (Peer, 1957). Raziskovalci v drugih deželah so dobili podobne rezultate, ki vsi potrjujejo, da izletavajo matice na kopnem na plemenitev proč od čebelnjakov.

Tretja težava pri odbiri prihaja od trotov. V zadnjem desetletju so potrdili nekdanja opazovanja o zbirališčih trotov na določenih mestih, kamor odhajajo matice na prašenje. Zanesljive podatke o shajanju trotov imamo od Jeu-Prosta (1957, 1958) in Garyja (1962). Danes vemo, da uporabljajo troti takšna shajališča redno iz leta v leto in da doletavajo v velikem številu iz 5 km oddaljenih čebelnjakov, kamor se zopet vračajo. Brata Ruttner (1965) sta v premeru 1 km našla do 5 takšnih trotovišč. Posamezni označeni troti so prileteli tudi iz 6 do 9 km oddaljenih čebelnjakov.

Človek bi domalega obupal, vzklika dr. Böttcher (1965), predstojnik bavarskega čebelarkega inštituta, ko navaja obilico težav, ki pričajo o nezanesljivosti plemenilnih postaj na kopnem. (Nanje prinašamo nesprašene matice z namenom, da si tu najdejo samce iz izbranega rodu, ki se odlikuje po zaželenih gospodarskih lastnostih in ki zboljšane lastnosti zanesljivo prenaša na potomce. Naravno je, da je izbira očetne in matrne družine, trotarja in matičarja, najbolj zahtevna naloga. Šele morfološke analize in večletne primerjave med čebeljimi rodovi različnega porekla nam morejo nuditi kolikor toliko zanesljiv kažipot pri izbiri roditeljev.)

Večkratna plemenitev matic, shajališča trotov na odročnih mestih in lastnost matic, da izletavajo na praho v daljavo, so postavila v ozadje plemenilne postaje, ki so jih pred drugo svetovno vojno na veliko ustanavljali v Nemčiji, Avstriji in Švici. Ko so v zadnjem desetletju začeli kritično presojeti zanesljivost plemenjenja na teh postajah, so ugotovili, da je bilo npr. v Nemčiji na njih sprašeno s pasemsko tujimi troti 25 do 43 % matic (Reininghaus, 1956). V Sloveniji, kjer je enotna čebelja pasma, bi bilo težje dokazati vpliv tujih trotov, saj so si potomci po barvi medsebojno enaki. Točne

podatke o nezanesljivosti plemenilnih postaj je mogoče dobiti, če gojimo raznobarnve čebele. V ta namen se na tujem sedaj uporablja umetno vzrejena »cordovan« linija, ki se po svoji usnju podobni barvi razlikuje od drugih čebel.

Dandanes velja pravilo, naj bo plemenilna postaja na kopnem oddaljena od najbližjih čebelnjakov najmanj 10 km. (Zander, 1954). Nekoliko večjo varnost pred tujimi troti nudijo plemenišča v visokih pogorjih, ki jih loči od bližnjih čebelnjakov zadostna oddaljenost in vsaj 500 m visoki grebeni (Rutner, 1965). Naravno je, da je za vsako celinsko postajo najprej treba odkriti shajališča trotov, da bi mogli najti pravo mesto za trotarja. Čimbolj bo sedež postaje oddaljen od teh shajališč, bolj bodo matice varne pred tujimi troti. V naših, s čebelami močno naseljenih krajih morejo imeti plemenilne postaje le omejeno vrednost. Pri odbiri čebel se raziskovalci poslužujejo dandanes umetnega osemenjevanja in plemenilnih postaj na otokih, ki jih loči od vseh strani vsaj 6,5—7 km vodne gladine (Drescher, 1965). Za ohranjanje čistega stanja najboljših medarjev in za vzrejo hibridov od izbranih staršev vzgojenih z instrumentalnim osemenjevanjem uporabijo otoke velikih jezer v Severni Ameriki, otoke v Baltičkem morju, pri Avstraliji ter otok Elbo v Tirenem morju.

Z instrumentalnim osemenjevanjem in otoškimi postajami so v ZDA vzgojili večkratne hibride Starline in Midnite, ki dajejo nadpovprečne pridelke medu.

V preteklih letih so vzgojili linijo, ki ima veliko nagnjenost za nabiranje cvetnega prahu lucerne, kar je pomembno za pridelovanje lucerninega semena (Mackensen, 1966).

V sosednji Avstriji so svoj čas močno propagirali imena nekaterih čebeljih rodov (Sklenar, Peschetz, Troiseck), ki naj bi se odlikovali s posebnimi lastnostmi. V teh in podobnih primerih so spretni vzrejevalci matic gojili v stvari krajevne čebele, katerih lastnosti so iz trgovskih nagibov visoko povzdigovali. Dokler je rejcu njegove javne plemenilne postaje važnejše javno priznanje kot njena zanesljivost, v odbiri ne bomo napravili koraka naprej (Nold, 1966).

Kot smo že rekli, želimo z odbiro čebel predvsem povečati pridelek medu. Moški plemenjaki-trotarji morajo biti nadpovprečno dobri medarji in to svojo lastnost zanesljivo prenašati na potomce. Pri izbiri trotarja za plemenišče sta bili doslej pogosti dve napaki: izbira po barvi in premalo zanesljivih podatkov o nadpovprečnih lastnostih njegovih prednikov. Kaj rado se je dogajalo, da je bil izbran za trotarja odličen medar, ki je pa bil v stvari križanec ter so pri potomcih njegove posebne lastnosti izginile. Po Hejtmaneku (1963) je vedno nevarnost, da gre za križanca-luksuranta, če je izbrana družina nabrala medu več kot za 120—130 % nad povprečjem čebelnjaka.

V zvezi z odbiro čebel moramo omeniti tudi vzrejo matic. Od izbranih najboljših plemenjakov ne moremo namreč pričakovati pravega uspeha, če pri vzreji ne uporabljamo biološko utemeljenih, naravnih postopkov. Danes vemo, da vzredimo matice v družinah (ki jih nismo obrezmatičili tj. vzredimo jih v panjih), kjer matice nepretrgoma zalegajo, in dalje da zrele matičnike cepimo v večsatne prašilčke.

Odprto ostaja vprašanje, kaj je z odbiro čebel pri nas in kateri posebni problemi se pojavljajo v slovenskih razmerah.

Tuji raziskovalci zamerjajo kranjski čebeli, da je premalo rodovitna (Townsend in Roberts, 1965). Premalo plodne matice zalegajo na majhnih površinah satja, družine se ne razvijejo do zadostne živalnosti, da bi mogle (v polni meri) izkoristiti pašo. Zlasti Brother Adam (1967), ki je v zadnjih dveh desetletjih večkrat obiskal našo deželo, ocenjuje kranjsko čebelo kot izredno rojivo in neplodno.

O odbiri čebel smo poročali v »Slovenskem čebelarju« (Rihar, 1964), na mednarodnem čebelarškem kongresu v Rimu (1960) ter v francoski znanstveni reviji (1961). V zadnjih letih smo napravili korak naprej. Z variacijsko statistično obdelavo morfoloških analiz krajevnih čebeljih rodov zlasti iz Slovenije in Makedonije smo našli nekaj rodov, ki se odlikujejo po homogenosti, dedni čistosti. Sedaj na poskusni postaji Zavoda za čebelarstvo v Zasavju zbiramo te rodove, da bi jih medsebojno primerjali še na njihove gospodarske lastnosti. skušali bomo poiskati in po potrebi vzgojiti nerojive rodove, katerih matice se bodo odlikovale po pridnem zaleganju. Že v letih 1969/70 bomo čebelarjem lahko dali matice odbranega rodu ter hibridne matice. Matice z boljšimi genetskimi osnovami se bodo mogle uveljaviti v panjih s prostornim plodiščem in ustrezno velikim mediščem, kar je pri odbiri čebel prvi pogoj, saj so naš cilj bolj živalne družine, ki dajo izravnane višje pridelke medu. Za pomoč pri našem programu odbire čebel se moramo zahvaliti uvidevnosti Sklada Borisa Kidriča. Trenotno se ubadamo s problemom, kje dobiti dodatna dva, tri milijona starih dinarjev, da bi naselili na naših preizkuševališčih še sto panjev, kar bi nam omogočalo, da program za prihodnje leto izvedemo v celoti. Le primerjava večjega števila čebeljih rodov in naselitev matice — sester v zadostnem številu panjev nam namreč lahko da zanesljivo osnovo za oceno, katere čebele so najboljše.

ZBOR POKLICNIH NEMŠKIH ČEBELARJEV

PO ALLG. D. IMKERZEITUNG POVZEL JULIJ MAYER

Poklicni nemški čebelarji, to so velečebelarji — prevaževalci, so zborovali 27. decembra 1967 v mestecu Soltau na robu lüneburškega vresišča, nekako na pol poti med Hamburgom in Hannoverom. Bilo je to nekako posvetovanje, kako prebroditi zagato, v kateri se je znašlo čebelarstvo v Zvezni republiki. Posvet se je odvijal v razgovorih. To je bila nekaka javna tribuna o najvažnejšem vprašanju: Poklicni čebelar in vzreja matic. Nad 200 čebelarjev iz vse Nemčije je tri in pol ure napeto sledilo raznim izvajanjem. Uradno stran sta zastopala *dr. Dreher*, vzrejni svetovalec Nem. čeb. Zveze, in *Hahne*, predsednik vzrejevalcev Deželne zveze Hannover. Kot poklicni čebelarji so govorili *Deichmann*, *Droge* in *Baumgarten*, ki so bili prej sami vneti vzrejevalci, pa so zaradi negativnih pojavov v linijski vzreji razočarani in hodijo sedaj svoja pota. Razgovore je vodil *K. Eickmeyer*, priznani najboljši čebelarški praktik Zahodne Nemčije. Posvet je bil temeljito pripravljen, ker

so vsi zainteresirani čebelarji dobili pravočasno tozadevna vprašanja v premislek in razgovor s sočebelarji.

1. vprašanje: Na kakšen način poklicni čebelar lažje doseže uspehe ali

a) s poklicnimi prijemi (prevaževanje, čebelarjenje z razkropljenimi skupinami panjev, povečanje satne mere, odbiro) ali

b) z vzrejo mladih plemenskih matic.

Prva ugotovitev: vprašanje ni pravilno postavljeno. Odgovor se glasi: Uspehi so možni le s poklicnimi prijemi in plemensko vzrejo matic. Jasno je bilo povedano, da je vzreja matic le eden od faktorjev za doseg večjih donosov.

2. vprašanje: Kolik je delež plemenske vzreje matic pri donosu? Ugotovitev: Vzreja ima dva namena, da dobavlja mlade matice in da izboljšuje dedne lastnosti.

Poklicni čebelar in vzrejevalec Baumgarten ugotavlja: Velečebelarji sami množično vzrejajo matice in dobro odbirajo, dosegajo pa isto in še celo ceneje.

Dr. Dreher pojasnjuje, da je delež vzreje matic pri uspehu čebelarjenja manjši, kot splošno mislimo. Po Kochu se suče pri domači temni čebeli okrog 10 %, pri karnijki pa nekako med 20 in 50 %.

3. vprašanje: Katero pleme ali čebelno vrsto želi imeti poklicni čebelar v Nemčiji?

Dr. Dreher: Čebela naj bo močna v razvoju, naj ima mnogo dednih lastnosti in naj jih zanesljivo deduje, poleg tega naj ne bo prezahtevna in polevna ter odporna proti boleznim.

Katera čebela odgovarja gornjim zahtevam?

Skladanica lepo pobarvanih panjev na kostanjevi paši blizu Kresnic.

Italijanska čebela (Ligustica) ni zvesta svoji družini, se rada pridružuje drugim panjem, zato je bila takoj izključena iz debate. Domača temna čebela (Nigra) se ni izkazala najbolje v nadaljnjem razvoju, zato se vsi razgovori osredotočijo okoli karnijke.

Poklicni čebelarji-prevaževalci so soglasno ugotovili, da današnja oblika karnijke (uvožene iz Avstrije, opomba prevajalca) ne odgovarja njihovim zahtevam. Uradni vzrejevalci niso mogli ovreči teh ugovorov. Sedanja karnijka pomeni za velečebelarje »manjše zlo«.

Kritika sedanje oblike karnijke: Številčna moč ob prezimovanju ne zadovoljuje; ob pomanjkanju paše prenašlo omejuje zaleganje, zato ne more izkoriščati pozne paše v gozdu in na jesenski resi; je zelo zahtevna, ob skromni paši postane rojiva, ob prekinitvi paše jo je treba pitati; pri skromni pomladanski paši še nekako uspe, da izkoristi gozdno pašo; za zgodnja dobra pasišča pa še ni dovolj preizkušena.

Kakšna naj bi bila čebela za prevaževalca?

Ne glede na pašo naj bi gojila zalego, naj ne bo rojiva in naj ne pika preveč. Kako vzrediti tako čebelo po vzrejnih normah Nemške čebelarjeve zveze?

Droge, eden najbolj izkušenih čebelarjev in edini privatni čebelar Nemčije, ki umetno osemnjuje matice, je pribil: Take čebele ne moremo vzgojiti po čistokrvnem postopku plemenske vzreje, ker čistokrvna plemenska vzreja nujno zmanjšuje število dednih lastnosti. Položaj bi izboljšali le, da bi sedanjim dednim lastnostim dodali še nove. Mi potrebujemo čebelo z velikim izborom dednih lastnosti.

Uradni vzrejevalci so izrazili upanje, da bi izboljšali dedne lastnosti, če bi križali sedanjo karnijko z južno karnijko (z našo kranjico, opomba prevajalca).

Za poslušalce je bila zanimiva odkritosrčna ugotovitev Baumgartena. Linijska vzreja karnijke je privedla njegovo čebelarstvo na »rakovo pot«. Poskušal je križanje svoje karnijke s čebelo Peschetz, Troiseck in Sklenar (trije rodovi karnijke, vzrejeni v Avstriji, opomba prevajalca). S temi križanci je dosegel tudi lepe uspehe, toda njihove dedne lastnosti se ne dajo več stopnjevati. Sedaj poskuša z južno karnijko, pa tudi pri njej ni vse zlato, kar se sveti. Od 80 uvoženih matic je za njegove potrebe le 12 sposobnih (Prevajalčeva opomba: Žal ne pove, od kod je teh 12 sposobnih matic. Primerjaj tudi Alberjev članek v 2. številki letošnjega Čebelarja).

4. vprašanje: Katero pot naj ubere velečebelar, da najhitreje obnovi matice

- a) po F 1,
- b) namenska vzreja iz najboljših družin,
- c) mimogrede z narejenci?

Razprava je ugotovila: Ker čistokrvna vzreja plemenskih matic pri velečebelarju ni možna, nihče pa ne ve odgovora, kako priti do čebele, ki jo zahtevajo poklicni čebelarji, je edina pot napredka F 1, kar se pravi, da moramo od čistokrvne družine vzrejati mlade matice in pustiti, da se v našem čebelnjaku sprase. Ni preveč hudo, če se spraši z nekontroliranim trotom, dasi se je treba potruditi, da bo dovolj trotov v čebelnjaku od kontroliranih plemenjakov.

Upoštevanja vreden predlog je stavil Deichmann: Od 100 panjev odberi 20 najboljših, postavi na ločen prostor in razmnožuj. Preudarno odbiraj potomce in občasno dodaj sveže krvi od drugod. Tako se avtomatično povečujejo dedne lastnosti čebel.

Poklicni čebelarji vedno poudarjajo, da potrebujejo rodovitne matice. Zato je dvorana bučno zaploskala izjavi prevaževalca Kraftha, ki je gotovo največ kilometrov prevozil s čebelami. Vzkliknil je: Meni je vseeno, katero pleme imam v panju, zame je važno le, da imam v panju mnogo čebel! Sam si je vzredil tak rod, ki ga imenuje F 27.

V nadaljnjih razpravah so se ogrevali, da bi ločili poklicno čebelarjenje od vzreje matic. Ta bi morala dobavljati velike količine mladih matic in po nizki ceni. Ker se Nemčija vključuje v Evropsko gospodarsko skupnost, so tudi načeli vprašanje, da bi v Italiji zgradili vzrejni center za potrebe nemškega čebelarstva, toda z dobavo vzrejnega materiala iz Nemčije.

ALI VESTE...

DEEL

da se drugega vseslovanskega čebelarskega kongresa leta 1911 v Beogradu, ki se je razvil v lepo manifestacijo slovanskih čebelarjev, zastopniki slovenskih čebelarjev niso udeležili? Zanimivo je, da so, kakor poroča »Sbornik« tega kongresa, na to prirediteljev povabili enega samega našega človeka, ljubljanskega župana Ivana Hribarja, ki pa seveda ni bil čebelar in od leta 1910 tudi ne več »pretsednik opštine« Ljubljana. O našem čebelarstvu prireditelji očitno niso ničesar vedeli in zato so poslali vabilo kar na slepo županu glavnega mesta tedanje avstrijske kronovine Kranjske. Za takšno obveščenost so nedvomno imeli precej zaslug tudi naši tedanji čebelarski prvaki — to pa po trinajstletnem sicer kar uspešnem delovanju tedanjega Slovenskega osrednjega čebelarskega društva za Kranjsko, Štajersko, Koroško in Primorsko s sedežem v Ljubljani. Še zanimivejše je, da tista zaverovanost ni uspevala le v pokojni stari monarhiji, pač pa tudi še pozneje v stari Jugoslaviji ter so njene neugodne posledice popustile komaj pred dobrim desetletjem, ko je šele polagoma začelo pri naših vodilnih ljudeh in čebelarskih vrstah naraščati zanimanje za dogajanja pri slovanskih čebelarskih sosedah. Kljub temu pa je bilo omenjeno vabilo že kar lep napredek v primeri s prvim kongresom, ko je vabilo odšlo namesto na Slovensko lepo na Slovaško. Prireditelji prvega čebelarskega kongresa leta 1910 v Sofiji namreč za Slovence niti prav vedeli niso ter so jih preprosto zamenjali s Slovaki, ki sami sebe prav tako imenujejo Slovence, medtem ko smo jim mi Slovinci...

da so nekdanji »veliki gospodje« fevdalci poleg dobre kapljice močno cenili tudi med ter od podložnikov redno in strogo terjali tudi »sladko« desetino. Štajerskega mogotca grofa Ivana Erazma Tattenbacha, ki ga poznamo iz Jurčičeve istoimenske povesti, so z Zrinjskimi in Frankopani po uporavi avstrijskega cesarja leta 1670 usmrtili in mu zaplenili vse imetje. Ob popisu le-tega so samo na enem njegovem gradu Stattenbergu v bližini Poljčan, ki

je sedaj spremenjen v letovišče, poleg 2510 veder vina, soda žganja, 472 kop žita, popisali tudi 12 sodov medu ... vsekakor lepa količina, čeprav sodi niso bili ravno velikani.

da so čebele in njihovi proizvodi imeli nekdanj dokaj višjo ceno kot današnji. Tako se je npr. še v 16. stoletju za dve čebelji družini dobila krava, a ne ravno slaba. Leta 1538 je panj čebel veljal 3, krava pa 5 goldinarjev. Kmalu je začela cena čebelam padati in leta 1543 je bilo za panj čebel treba odšteti le še dva goldinarja, in leta 1552 samo še 1 goldinar, po letu 1555 pa je cena padla celo izpod goldinarja. Mera (Mass): 2 1/2 funta, ali dober kilogram medu je imela leta 1587 ceno 42 in v 17. stoletju samo še 20—24 beličev (Pfenigov).

da je najbrž po čebelah najbogatejša dežela v Evropi sosednja Koroška. Na 1000 prebivalcev so tam našli 11 čebelarjev in 150 čebeljih družin. V Rožu, dolini ob Dravi, južno od Celovca, so občine, ki redno štejejo več čebeljih družin, kot pa imajo prebivalcev. Zaradi primerjave še nekaj števil: leta 1869 je po statističnih podatkih prišlo na 1 km² na Koroškem 6,06 čebeljih panjev, na Kranjskem pa 2,53, medtem ko je leta 1900 na Koroškem bilo 6,59 čebeljih panjev, in na Kranjskem 4,19. Čebelarstvo je bilo najslabše razširjeno v Istri (od vseh dežel bivše cesarske monarhije) ter so ustrezne številke občutno nižje: 0,82, 0,60 in 1,09.

da so v zvezi z ustanavljanjem Čegojev pred leti mnogo razmišljali, koliko čebeljih družin čebelar pravzaprav lahko dobro opravlja poleg svojega rednega poklica. Takrat so se nekako zedinili na številko 60. Zanimivo je, da so prav z enakim številom družin čebelarili nemški poklicni čebelarji na Lüneburškem. Takšna čebelarska enota se je imenovala Bienenlagd ter je imela navadno 60 plemenjakov (Leibimmen). Na lüneburških vresiščih je bilo čebelarstvo menda še bolj razširjeno kot na Koroškem, saj je imel marsikateri okraj npr. leta 1895 skoraj prav toliko plemenjakov (prezimujočih družin), kot je štel prebivalcev. Čebele so tam gojili in jih še goje poklicno in tam še vedno deluje posebna zveza čebelarskih društev *poklicnih* čebelarjev, ki varuje interese poklicnih čebelarjev na Lüneburškem, kjer so znana obširna pasišča na jesenskem vresju (*calunna vulgaris*) in kjer je doma posebno rojivo čebelje pleme. Kdor je tam nameraval postati čebelar, je moral odslužiti pri spretnem mojstru kot vajenec pravo učno dobo kot za vsako drugo obrt. Nato pa se je šele lahko vdinjal za čebelarskega pomočnika ali si nabavil lastne čebele. Niso redki tudi poklicni čebelarji, ki imajo tudi po več takih čebeljih enot, ki se jim čez poletje neverjetno namnožijo. Seveda pa jih jeseni tudi lepo število pokončajo.

da je med najznamenitejšimi osebnostmi na svetu tudi ugleden zastopnik čebelarjev. Šef zgodovinskega odseka pri glavnem štabu oboroženih sil ZDA Mr. Donald Robinson je po podatkih pristojnih najvišjih državnih, vojaških, znanstvenih, političnih in gospodarskih ustanov sestavil seznam najpomembnejših mednarodno znanih in uglednih osebnosti sedanosti. Med temi se nahaja tudi znani biolog, čebelarski znanstvenik dr. Karl Frisch, rojen leta 1886 na Dunaju, ki se od leta 1910 ukvarja predvsem s proučevanjem čebel. Njegovi dosežki o čebelji govorici in podobnem niso znani le čebelarjem, ampak so tudi sicer priznani in cenjeni po svem svetu.

da na Koprskem, v vasicah ob meji s hrvatsko Istro (Dvor, Rakitovec, Movraž) deloma še vedno čebelarijo v *pokončnih ljudskih panjih*, medtem ko so v drugih predelih Slov. Primorja imeli podolžne take panje (kranjiče), čeprav poslikanih prednjih končnic niso poznali, ampak so jih kvečjemu prebarvali. Poprej imenovani pokončni panji so preprosti iz štirih po 30 do 35 cm širokih in do 3 cm debelih desk zbiti zaboji brez dna, za pokrov (streho) služi primeren odrezek deske, ki je ne pribijajo, pač pa jo morajo obtežiti s precejšnjim kamnom, da je ne odnese burja, ki je v teh krajih »doma«... Čebelnjaki tukaj niso v navadi. Dimnikom podobne panje postavljajo na kamnite podstavke kar na prostem, najraje v zatišju mogočnih kamnitih ograd, ki obdajajo preproste domove...

MED — VSAKDANJA HRANA IN ZDRAVILO

HERMAN BRUN

Je to res? Pri nas zaenkrat še ne, pač pa v razvitih državah. Kdaj bo tudi pri nas, je odvisno od vzgoje našega človeka, od šol, naše trgovske sposobnosti in od vsesplošne pravilne razlage o učinkovitosti medu v prehrani in zdravstvu, veliko pa tudi od čebelarjev samih, predvsem pa od njihove tozadevne pobude.

Ljudje danes porabijo pri nas največ medu v zdravilne namene. Tam, kjer odpove medicina, iščejo rešitve v domačem zdravilu v medu, vse premalo pa uživajo med v prehrani. Naš delovni človek še vedno gre zjutraj na delo ob kavi in cigareti, namesto da bi se navadil na izdaten zajtrk — kos kruha namazan s surovim maslom in medom. Tak obilen kos kruha s kavo ali čajem je res odličen zajtrk in kako odlična prebava je za tem. Tudi taka malica je odlična, pa naj bo to za delovnega človeka ali otroka v šoli. Znano je, da imajo otroci zelo radi sladkarije, ker njihov organizem to zahteva. In kake so te sladkarije? Pisane, vseh mogočih barv, in raznih včasih dvomljivih snovi ter dvomljive higijene, ki večkrat pripelje uživalce v bolnice. Brez dvoma je med boljši od vseh teh sladkarij, zato sodi kot tak v bonbone, pecivo, razne napitke in na police v trgovino.

Ko sva s tovarišem Ivanom pasla čebele na akaciji v bližini Subotice, me je oblastni organ pozval, da plačam takso od stojišča pri čebelarski zadrugi v Subotici. Iščem zadrugo v Subotici. Menil sem, da je to nekako takšen objekt, kot ga ima naš Medex in naša Zveza v Ljubljani. Kako sem bil presenečen, ko sem se znašel pred veliko združeno trgovino, v kateri so v levem oddelku, precej velikem, prodajali čebelarske potrebščine, v velikem prostoru na desni strani pa razne vrste medu, medenega peciva, medenih bonbonov ter sladkih medenih pijač. Počakal sem malo in kar ostrmel, ko sem videl, kako ljudje segajo po teh dobrotah. Ali nam ne manjkajo take trgovine, predvsem v mestih in večjih industrijskih krajih? Ali ne bi bilo v redu, če bi naše gospodinje, ko kupujejo razne dobrote za dom, lahko na trgu in v trgovini izbrale tudi med in medene izdelke za zajtrk, malico in poslastico?

Ob dobri medeni letini in slabem izvozu sicer ugotavljamo, da med ne gre v denar in nima primerne cene, premalo pa poskrbimo, da bi se zvišala vse-splošna poraba medu. Pred leti, ko smo bili pri taki letini glede prodaje v škripcih, je naša Zveza organizirala, podjetje Medex pa izdalo lično knjižico o medu. Knjigo sta napisala naša znana čebelarstva strokovnjaka profesor Edi Senegačnik in dr. Jurij Senegačnik. Ima sledečo vsebino:

- I. Med v preteklosti in danes
- II. Kemične in fizikalne lastnosti medu
- III. Med kot hrana
- IV. Cvetni prah
- V. Zadelavina ali propolis
- VI. Matični mleček in njegovi preparati
- VII. Sodobna medicina o medu
- VIII. Kaj pravijo o zdravilnosti medu naši čebelarji
- IX. Kako uživamo med
- X. Med kot zdravilo
- XI. Med v kuhinji
 - A) Medeno pecivo
 - B) Medene pijače

Knjiga ima vsebino prave učne knjige in je preprostih besed, je odlična. Čebelarju služi za dvig njegovega strokovnega znanja in propagira večjo porabo medu. To pa ni samo stvar Zveze, temveč predvsem družin in društev, ki naj gledajo, da se bo razširila med čebelarji, v trgovini in v šolskih knjižicah.

Tudi tovarnam, ki izdelujejo sladkarije, je treba pojasniti, da v svojih izdelkih vse premalo uporabljajo priznano najboljše sladilo — med. To so poti, ki vodijo k večji porabi medu v prehrani.

Kaj pa v zdravstvu? Tu je med že znan, pač pa premalo propagiramo uživanje medu. Bolniki, ki niso našli zdravja v tabletah, zelo radi posegajo po domačih zdravilih, saj je znano, da je zdravilna moč nekaterih domačih zdravil, med katere sodi tudi med, od davnine sem priznana tudi v medicini. Objavljam primer, ki je zelo zanimal stare ljudi s srčno astmo. Nedeljski dnevnik je v kotičku »Domača zdravila« objavil tale recept za zdravljenje srčne astme: Vzemi $\frac{1}{4}$ kg medu in $\frac{1}{4}$ kg surovega masla. V to naribaj za prst debelo korenino hrena. Vse to mešaj pol ure, potem pa 40 dni trikrat na dan vzemi po eno kavno žličko. — To sem sam poskusil in moram priznati, da ni slabo. Zato tako zanimanje. Med je splošno znano in utrjeno zdravilo proti prehladu. Žlico medu v čaj, potem pa v posteljo! Takih in podobnih primerov je še več. Treba jih je še preizkusiti, s podpisi potrditi, nato pa objaviti v zdravilnih kotičkih naših dnevnih časopisov.

Ko bomo našo zaostalost premagali in dosegli, da bo naš delovni človek uporabil v prehrani toliko medu, kakor ga sedaj v drugih industrijskih de-želah, bomo s tem pomagali temu človeku, obenem pa sebi. Tako bomo lahko brez težav vnovčili blagodat, ki nam jo prinesejo naše pridne čebelice, in to res po primerni ceni.

NOSEMA VEDNO PREŽI

VLADI MARTELANC

Ko sem lansko leto aprila čebelarjem slovenjgraškega društva predaval o noseimi, nisem niti od daleč mislil, da jih bo pozimi 1966—67 tako bridko prizadela. Izmed vseh čebeljih bolezni je noseima doslej prizadejala slovenskemu čebelarstvu naravnost strahotne izgube. Le vztrajnosti in izredni življenjski sili naših čebelarjev se moramo zahvaliti, da škoda ni bila še večja. Poglejmo, kaj so pripovedovali čebelarji.

Mnogo družin je padlo, nekateri čebelnjaki so se dobesedno izpraznili, ponekod so bile 50—80 odstotne izgube, preživele družine pa so bile izredno šibke. Skratka, polom in katastrofa na celi črti. Vprašal sem jih, kako so čebelarili v letu 1966. Vemo, da čebelarijo tod znani in izkušeni čebelarji in da imajo glede noseime bogate izkušnje. Mimogrede moram omeniti, da je bilo tudi nekaj primerov pršice — seveda vse laboratorijsko ugotovljeno. V pretežni večini so ugotovili noseimo. Čebelarji so mi pojasnili, da so kot običajno zelo skrbno čebelarili, pravočasno dopitali zimsko zalogo s čistim sladkorjem, čebele pa skrbno zazimili, tako da je njihova vest lahko povsem mirna. Pred 20 leti bi lahko trdili, da je pri takem ravnanju pojav noseime skoro nemogoč. In vendar se je nesreča z vsemi posledicami spet nepričakovano ponovila. V obupu človek misli, da smo tu skoraj brez moči. Ko po katastrofi nekaj let spet obnavljamo svoje čebelarstvo, imamo ponovno lepe močne panje. Tolažimo se, da do ponovnega izbruha bolezni ne more več priti. Dosedanje izkušnje so pokazale, da se tudi po desetletnem odmoru spet pojavi in to v nekaterih širših predelih kar množično. Ako bi se pojavili posamezni primeri, bi človek lahko pomislil na nemarno čebelarjenje, ker nismo upoštevali vseh varnostnih ukrepov, kot so prezimovanje na čistem sladkorju, pravočasno in zadostno dopitanje zimske zaloge, obnavljanje satja, splošna higiena v čebelnjaku, panju in napajalniku s tekočo vodo in marsikje drugje. Čeprav vsi ti ukrepi prav gotovo preprečujejo pogostejšo epidemijo, lahko slutimo, da se tudi tu, v določenih daljših presledkih pojavijo danes še nepoznane vrzeli, skozi katere vdre epidemija. Mogoče tudi iz teh razlogov nismo doslej jemali noseime dovolj resno, saj dopuščamo, da se v mnogih primerih s prevozi mirno sprehaja med nami. Pomniti moramo, da je preventiva že dobro sredstvo proti noseimi, vendar ni še zdravilo, antibiotik ali razkužilo. Pred nedavnim sem v zvezi s tem slišal od dveh vplivnih čebelarjev tole mnenje: skrbim, da bomo poleg drugega prezimili mlado in močno žival, pa bomo shajali tudi brez zdravil. Prizadeti Slovenjgradčani zmajujete z glavo, kajne? Jaz tudi, ker trdno vem, da je ta dva že oplazila noseima, da jih bolj ni mogla. Odpustite mi, ako trmasto trdim: če še tako trden in odporen organizem izpostavljamu okuženju, končno le podleže. In noseima je v bistvu infekcijska bolezen s po-

vzročiteljem, ki je biološko vsestransko raziskan in dobro poznan kot nevaren zajedalec. Biologi in farmacevti so čebelarstvu naredili veliko uslugo; ugotovili so povzročitelja, pa tudi uspešno zdravilo (nosemak, fumidil), s katerim ga lahko uspešno tolčemo. Na nas čebelarjih je, kako bomo to izkoristili, iskali in končno našli zanesljivo pot do končne zmage nad nosečo. Pri drugih boleznih, hudi in lahki gnilobi, pršici, poznamo zanesljive metode zdravljenja, le nosečo smo preveč zanemarili, misleč, da ne gre za preveč resno zadevo. Zato nismo vedno vseh sredstev v dovoljni meri izkoristili. Na žalost je tudi res, da mnogi teh sredstev pravilno ne uporabljajo.

Namen teh mojih vrstic ni, da bi s to lansko slovenjgraško katastrofo spravljal slovenske čebelarje v strah in obup. Tudi na predavanje sem prišel z namenom, da seznanim navzoče s podrobnostmi bolezni same. Obupani nesrečni ljudje težko vse verjamejo, posebno ako jim skuša kdo »po toči zvoniti«. Pojasnil sem jim trditev samega izumitelja nosemaka, znanstvenika Gontarskega, ki mi je pred leti, ko je obiskal Ljubljano, osebno obrazložil, kako in kdaj uspešno uporabljamo ta njegov preparat. Tedaj se je oglasilo nekaj čebelarjev in povedali so: »Med letom je bil pri nas na obisku neki avstrijski čebelar in priporočal uporabo nosemaka po vaših navodilih: popolno kuro z nosemakom v začetku avgusta. Jaz in še nekateri smo nasvet upoštevali, zdravili in popolnoma uspeli. Okrog sebe pa smo videli prizadete in celo izpraznjene čebelnjake, mi pa smo bili povsem neprizadeti. Ako ne bi bili tega storili, bi bili skoro gotovo tudi mi med prizadetimi. Upam, da tega nisem zadnjič napravil.«

Tako je dejal srečnik med tolikimi nesrečniki. Torej tujec je moral nekaj svetovati, da smo mu verjeli in ubogali. Človek dobi nehote vtis, kakor da bi glede tega spali in o tem nič ne vedeli, nikdar o noseči kaj svetovali. Ko je pozimi leta 1962-63 napravila noseča širom po Sloveniji ogromno škodo, sem na pobudo tedanjega urednika Rojca napisal izčrpno študijo vsega do tedaj znanega o noseči. Snov sem povzel iz nemške literature, ki so jo napisali priznani nemški znanstveniki. S tem je naše glasilo naredilo svojo dolžnost in z njim vred seveda tudi naša organizacija. Na žalost pa moramo priznati, da se čebelarji vse premalo poglobijo v objavljene strokovne članke, češ da so preučeni in težko razumljivi, posebno ako jih spremljajo še diagrami. Zato bi morale naše čebelarske družine o takih zadevah na svojih sestankih tudi razpravljati, ker v njih sredi so gotovo čebelarji, ki glasilo temeljito prebirajo in bolj zapletene stvari lahko tudi drugim posredujejo. Ne smemo se tolažiti, da je že dovolj, če smo čebele zazimili na čistem sladkorju. Za množično okužbo sladkor ni zanesljiva ovira, vsaj tako kažejo naše dosedanje izkušnje.

Še vedno pa ostaja odprto vprašanje, kako se more kljub vsem znanim zaščitnim ukrepom — razen uporabe zdravil — pojaviti usodna okužba. Sam sem o tem mnogo razmišljal in si ustvaril svojo domnevo. Noseča se kaj rada pojavlja po močnih hojevih pašah. Malokrat pomislimo, kako pisana čebelarska bratovščina se zbere na skupnih pasiščih. Koliko jih pa postavi pri čebelah sodoben napajalnik s tekočo vodo? Čebele morajo izkoriščati nesnažne skrite mlakuže in to vseprek manj in bolj okužena žival. Tako se okužba kar idealno porazdeli med panji, ki jih potem nakrmimom s sladkorjem in zazimimo. Zimska gruča je za nadaljnjo samookužbo naravnost idealna. Že januarja družina umre, pri lažji okužbi pa pozneje spomladi.

Izredno dobro se je do danes obnesel zaščitni ukrep, da zdravimo z cnim ali drugim zdravilom že v prvi polovici avgusta. S tem zmanjšamo okužbo na minimum, še preden se čebele stisnejo v zimsko gručo. Rekli boste, da je edino zanesljivo zdraviti vsako leto. To bi bilo najboljšo, sicer pa bi z zdravljenjem vsaj vsako drugo leto preprečili že mnogo zla. Boljše je 15—20-kratno zdravljenje kot enkratni padec družine. Kakor so se morali pred mnogimi desetletji vinogradniki v Evropi sprijazniti s popolno obnovo vinogradov in z več 100-odstotnimi proizvodnimi stroški, tako bo morda tudi bodočnost zahtevala od čebelarjev podobne žrtve. Naša dolžnost je, da ne stojimo glede naseme križem rok, ampak poskušajmo v raznih smerih najti pravo in zanesljivo pot. Čebelarjem pa, ki mojih omenjenih člankov še niso brali ali so nanje že pozabili, priporočam, da jih ponovno skrbno prečitajo in se skušajo po njih ravnati, da se ne bo ponavljalo to, kar se je zgodilo lani slovenjgraškim čebelarjem.

Naša plemenilna postaja pod Zelenico bo kmalu začela z delom. Preberite obvestilo na ovitku!

novice iz čebelarškega sveta

Prestavljanje. Bliža se čas, ko čebelar ne čaka in ne dovoljuje čebelam samim, kako se bodo razvile. Če hoče uspešno čebelariti, mora poseči po ukrepih, ki vodijo k uspehu. Eden takih ukrepov je prestavljanje. Če storimo to prehitro, potem družino razhladimo in oslabimo. Če pa prestavljamo prepozno, potem nam družina največkrat roji. V obeh primerih ni medu in ne pridemo do uspehov. Zato je zelo važno, kdaj bomo prestavljali.

Stari čebelarji s severovzhodne meje Slovenije so imeli za to takole pravilo: Kadar je zgodaj zjutraj pred žrelom sedem čebel, je šele pravilni čas za prestavljanje.

Preizkusimo, da bomo videli, v koliko so imeli ti možakarji prav!

H. B. H.

Vaba za roje. Cl. Marchand poroča v listu Abeille de France (Francoska čebela) svoje izkušnje o privabljanju rojev, da ob rojenju ne pobegnejo. V oddaljenosti 100 in nekaj več metrov od čebelnjaka postavi več panjičkov z rahljenimi toda praznimi satniki, ki prijetno diše po medu. Najbolje se obnese, če satnike in panjiček premažemo s čistim alkoholom, v katerem je raztopljena zadelavina.

Bilten obveščevalnega centra
Apimondije 2/1967.

J. M.

Rjavo satovje v medišču. V Pčelovodstvu poroča V. A. STEKOLSKIČ, da starost satja v medišču vpliva na količino donosa medu. V dolgoletnih opazovanjih je ugotovil, da so družine, ki so dobile v medišče rjavo, že večkrat zaleženo satovje, prinesle 19–27 % več medu kot enako močne družine, ki so dobile le svetlo satovje.

Bilten obveščevalnega centra
Apimondije 2/1967.

J. M.

Čebelni strup kot zdravilo. Znano je, da se čebelji strup uspešno uporablja proti raznim vrstam revmatizma, boleznim močnega mokrenja, arterioskleroze,

proti hemeroidom in nekaterim drugim boleznim. O tem obširneje poroča zdravnik A. N. Peščanskij iz Kijeva.

Pri zdravljenju tromboflemita spodnjih okončin so uporabljali čebelji strup s čebeljim pikom. Naenkrat dobi bolnik 3–8 pikov, želo izvlečejo čez eno minuto po piku. Po 5–7 obrokih se že zmanjša vneta reakcija, trombofilni vozli se pa zmehčajo. Med obroki je 1–2 uri razmaha. Po 8–20 obrokih bolnik že začne hoditi. Od 20 bolnikov, ki so jih na ta način zdravili, so vsi ozdraveli.

Pri zdravljenju hemeroidov s čebelnimi piki je nastopilo pomembno zboljšanje bolnikov. Za zdravljenje so uporabili 5–6 obrokov na dan. Po tretjem obroku so že pojenjavale bolečine. Namesto pikov se lahko uporablja tudi podkožni vbrizg čebelnega strupa.

Isti autor tudi poroča, da je kemik William Shipmann, znanstveni sodelavec v laboratoriju v San Francisku, ki raziskuje sredstva proti sevanju, prišel do odkritja, da je mogoče izkoristiti čebelni strup proti radiaciji.

Kristaliziran čebelni strup, ki ga pridobivajo v Bolgariji že na industrijski način, je dobil na mednarodni čebelarški razstavi 1967. leta v Bukarešti zlato medaljo.

Po »Pčelovodstvu«
M. M.-j.

Čebelji piki. Čebelji piki so bili zame vedno problem. Nisem namreč eden tistih čebelarjev-herojev, ki mirno stoje in niti ne trenajo z očesom, če jih piči čebela. Nekateri celo brez srajce šarijo po panju. Takoj v začetku čebelarjenja sem imel zaradi pikov težave. Poleg bolečin sem vedno močno otekel. Zato sem pretaknil vso slovensko čebelarško literaturo in preizkusil marsikatero nasvetovano sredstvo proti čebeljemu piku. Če imam večji opravke pri čebelah, se dobro zavarujem. Če pa me že katera močno piči, potem hitro izderem želo, ranjeno mesto pa namažem s salmiakom. Bolečine takoj prenehajo in ranjeno mesto ne zateče, pa naj si bo še tako občutljivo.

Salmiak je tekočina, ki se dobi v lekarni in je poceni. Jaz ga imam vedno stekleničko v čebelnjaku.

H. B. II.

Privabljanje roja. Zgodi se, da nas roj preseneti in je zelo neprijetno, če se zbere na neprikladnem mestu ali celo visoko v drevesu. Da se temu izognem, natrem ob rojenju prikladno nizko vejo večkrat na istem mestu z meliso (*Melisa officinalis*). Melisin vonj je čebelam prijeten in roji prav radi sedajo nanj. Tako nimam sitnosti in roj s prikladnega mesta z lahkoto ogrenem.

Poroča H. Schröder v Garten und Kleintierzucht 9/1966. J. M.

Medena detelja in voluhar. Kot izborna naravno sredstvo za zatiranje voluharja in drugih nadležnih glodalcev priporočajo sejanje medene detelje (*Melilotus*). Vsi deli rastline vsebujejo namreč kumarin, neko grenko snov, ki je za glodalce sicer počasi delujoč, toda zanesljiv strup. Kumarin slabi ožilje glodalcev in njihova kri izgubi lastnost, da bi se strdila. Zato glodalci brezpogojno poginejo. Domačim živalim, drobnici in perutnini kumarin ne škoduje, kuncem pa ne smemo pokladati medene detelje, ker so glodalci! Ker korenine medene detelje zbirajo dušik v znanih mešičkih in ker segajo globoko v zemljo, rastlina izboljšuje zemljo. Za nas čebelarje pa je velikega pomena, ker cvete skozi vse leto in nudijo njeni beli ali rumeni cvetovi obilico peloda in medičine.

H. Becker v Luxemburgische Bienenzeitung 7/1965. J. M.

Matica se pari z več troti. Zanimiv dokaz o tem poroča E. Dräger iz Pasewalka v Vzhodni Nemčiji. Leta 1965 se mu je mlada matica uspešno sprašila, njena zalega je bila gosto strnjena in mlade čebele lepo temnorjave domače pasme. V začetku avgusta pa so se pojavile nekatere mladice sivkaste barve, očitno karnijke. Število teh je naglo rastlo in tik pred vzimljenjem je bilo razmerje med temnimi in sivimi čebelami pol na pol. V takem razmerju so ostale in se razvijale tudi na pomlad nekako do konca junija. Potem je začelo število črnih mladice zopet rasti. Tik pred ponovnim vzimljenjem je bilo sivih čebel komaj tretjina. Iz potomcev je raz-

vidno, da se je mlada matica sparila najmanj z dvema trotoma, s temnim iz domačega plemena Nigra in s sivim trotom iz rodu karnijk.

Splošno stanje družine je bilo ves čas dobro. Posebno sive čebele so bile zelo agilne in pohlevnejše od domačih. Po velikosti so bile malo večje od črnih. Za poskušnjo je vzredil nekaj potomk-matic. Tudi tu sta se pokazala oba barvna različka, po velikosti so si bile matice enake.

Iz članka veje skrb za ohranitev čistosti matic pri prahi, ko se lahko oplemenijo s troti pobeglih rojev iz drugega plemenskega okoliša.

Garten und Kleintierzucht 21/1966. J. M.

Vzreja matic v Nemški zvezni republiki. V letu 1964 je Zvezna republika štela 473 vzrejevalcev matic in 159 rejnih skupnosti z 1767 člani. Na splošno so vzredili 97.540 matic. Na 260 plemenilnih postaj so poslali 72.191 mladih matic, od teh se jih je sprašilo 56.042 ali dobrih 78 %.

Bichter v Garten und KTZucht 20/1966. J. M.

Zdravljenje prostate s svežo obnožino: Le Pollen et les Troubles de la Prostate je brošurica 10 strani, v kateri Alin CAILLAS poroča o izrednih uspehih švedskih zdravnikov, ki so zdravili obolenja prostate z rednimi dozami naravnega peloda. Celo težke primere, ki so se zdeli brezupni, ker so se pojavljali vročični napadi, so popolnoma ozdravili. Domnevajo, da so na zdravljenje človeških žlezni obolenj ugodno vplivali rastlinski spolni hormoni, ki se nahajajo v svežem pelodu. Brošurico lahko naročimo za 1 frank plus poštnino pri Union Nationale de l'Apiculture Francaise, Paris IVe 38, Boulevard de Sebastopol.

Vredno, da preizkusimo ameriški način preprečevanja rojev in zamenjave matic. Kadar se družina pripravlja na rojenje in ima že zaležene matičnike, odstranijo vse nastavljene in zaležene matičnike razen najlepšega. Sat s tem matičnikom denejo v medišče nad matično rešetko. Trdijo, da družina z enim samim matičnikom v medišču ne roji več. Obenem odprejo žrelo v medišču, da mlada matica lahko zleti na praho.

Ko začne zalegati, odmaknejo nekoliko rešetko, da nastane ozka reža, skozi katero zleze matica v plodišče in tam tudi kmalu zagospodari. Pravijo, da se jim na tak način vedno posreči zamenjati matico. Enak uspeh dosežejo tudi, če zamenjajo matičnik v medišču z matičnikom iz drugega boljšega plemenjaka.

F. WAHL v Gleanings 4/64. J. M.

Preseljevanje čebel med panji. Znano je, da se troti radi potikajo po tujih panjih. Pa tudi čebele se raje selijo iz panjev z maticami v brezmatične in nasprotno. Vendar brezmatične družine ne sprejemajo trotov, ki so jih čebele izgnale iz domačih panjev.

Free v Bee Craft 4/1962. J. M.

Preprečevanje rojev. Rojenje preprečujemo ali vsaj zaviramo, da plemenjaku dovolj zgodaj damo satnice, nato pa še gradilni satnik. Če pa čebele v gradilniku že nerade gradijo ali gradnjo sploh opustijo, je znamenje, da so se začele pripravljati na rojenje in izvajajo na matico nekaj pritisk. Sedaj je potreben enostaven poseg v panj, da preprečimo rojenje. Iz plodišča odstranimo najmanj zaseden stranski sat in polovico satov pomaknemo na to stran ter pri tem odstranimo vse matičnike. V sredo gnezda porine poročevalca deščico enake velikosti in debeline kot so sati. S tem razdeli gnezdo na dva dela, pa ni važno, kje smo pustili matico. Ta se vedno nahaja na tisti polovici gnezda, kjer je pritisk manjši. Matica se neovirano giblje po satovju in zalega. Nekako po 3 tednih odstranimo ločilno deščico, rojilno razpoloženje je medtem splahnelo. Pravijo, da se reč dobro obnese.

Brunschweiler v Schweiz.
Bienenzeitung 11/1964. J. M.

Barjansko blato in čebele. V francoskem listu Abeilles et Fleurs (Čebele in cvetje) št. 4/1967 poroča R. THOVIŠTE: Čebele, ki so dalj časa letale na hojevo pašo, trpijo včasih na prebavnih motnjah. Te se večkrat končajo s smrtjo. Vsi znaki so zelo podobni, kot bi bile čebele zastrupljene z insekticidi. Zelo dobre uspehe je pisec članka dosegel z barjanskim blatom, ki ga je naročil iz avstrijskega zdravilišča z blatnimi kopelmi. V vodo

za napajalnik je pomešal 1 %, tega blata. Da so čebele laže pile vodo, je napajalnik napolnil z mahom.

Bilten obveščevalnega centra
Apimondije 3/1967. J. M.

Vzreja matic. Vzreja matic se odvija v velikanskem, za nas nepojmljivem obsegu. Tvrdba de Besonet, ki ima najmodernejšo opremo za točenje in uskladiščenje medu, vzredi poleg tega še 20.000 mladih oplojenih matic. To se pravi v glavni sezoni po 500 na dan. Največji vzrejevalci po vzrede 50 do 75 tisoč mladih matic.

Celice z mladimi žrkami dajo za 24 ur v brezmatične panje, da čebele potegnejo matičnike. Nato namestijo 20 do 50 takih matičnikov v vzrejni satnik in ga dajo med odprto zalego v medišče redniku, kjer ostane 9 dni. Redniki dobijo v izobilju medu in peloda, da je v panju vzrejno razpoloženje na višku. Maticе pa se izležejo v plemenilnikih na tri sate, kamor so stresli pol kg čebel in napolnili pitalnik z medenim testom.

V začetku sezone pripravijo tako 200 plemenilčkov, za kar morajo omesti 100 kg čebel. V glavni sezoni pa obratuje 4500 in še več takih prašilčkov, ki jim vsakih 14 dni odvzamejo oplojene maticе. Nekateri plemenilčki dajo tako na leto tudi do 10 mladih sprasjenih matic.

In kdo obvlada vse to delo. Pri vzreji sta dva stalna mojstra in dva pomočnika. V celotnem vzrejalnišču pa delajo spomladi 4 osebe, v poletnih mesecih pa 6 oseb. Vse je tehnično izpeljano do najmanjših podrobnosti.

Na kratke razdalje, Američanu 100 km ne pomeni razdalje, prevažajo z odprtimi žreli. Pri tem seveda izletavajo posamezne čebele, posebno pri močnejših nenadnih tresljajih in gredo v izgubo. S to izgubo računa prevaževalec, čeprav izgine pri tem za dva do tri panje čebel. Zato pokrivajo v novejšem času celoten tovor z gosto najlonsko mrežo, ki jo primerno pritrdijo, da pripeljejo tudi te čebele na novo pasišče.

Tako čebelarjenje je možno samo tam, kjer nudi narava vsega v izobilju in poteka vse samo od sebe, ne tako kot pri nas, kjer se borimo sploh za obstanek čebel.

Ing H. Ruttner v Steirischer
Inkerbote 12/67. J. M.

IZ SEJNEGA ZAPISNIKA IO ZČDS DNE 5. MARCA 1968

Statut za poslovanje tajništva Zveze in njenih organov, ki ga sestavljata predsednik in J. Slander, naj bi bil gotov do naslednje seje.

IO je odobril dopis skladu Borisa Kidriča glede raziskav na področju čebelarstva.

Čebelarstvo Knittelfeld pride 4. maja k nam na obisk in bi rado navezalo za našo organizacijo prijateljske stike. Sklenjeno je bilo, da jim pošljemo nekaj podatkov za izlet, da bi lažje pripravili program za ekskurzijo, po naših krajih.

Predsednik Deželne zveze za čebelarstvo Pfalz-Rheinhessen je sporočil, da je za potovanje Alojzija Bukovška ml. vse urejeno.

Na prošnjo občinskega sodišča I v Ljubljani za določitev izvedenca v neki kazenski zadevi v zvezi z zatiranjem prašičavosti v območju občinskega sodišča Slovenjgradec je bil določen dr. Leon Kocjan.

Franc Lobnik iz Maribora je sporočil, da bo na priporočilo Toneta Verbiča napisal knjižico o vzreji in odbiri.

Od čebelarkega muzeja v Radovljici smo prejeli koncept o razvoju čebelarkega muzeja v Radovljici. Odstopili smo ga L. Debevcu v dopolnitev.

Dne 4. VIII. 1968 bo priredila Zveza čebelarkega tabor pod Zelenico. Program za to prireditev pripravlja odsek za propagando in prireditev pod vodstvom Konrada Seiferta. Po osnutku programa naj bi se delila ta prireditev na tri dele: 1.) na uradni — slovesni del, ki naj bi se začel med 9. in 10. uro. Nastopili naj bi dva ali trije govorniki, ki naj bi govorili predvsem o različnih čebelarških problemih današnjega časa, o programu z 200-letnim dunjskim obdobjem v življenju Antona Janša; potem naj bi pa posebna komisija sestavila ustrezno resolucijo. 2.) Sledil bi kulturni del (igra o Janši v dveh dejanjih, prenos čebel na pašo, izročitev dekreta o namestitvi Antona Janša za učitelja čebelarstva na Dunaju). Besedilo bo pripravil prof. Mah-

nič. Kulturnemu delu bi nato sledila prosta zabava in razgovori čebelarjev.

Folbeks pričakujemo šele med 10. in 15. aprilom. Zato je treba pisati društvom, naj čimprej javijo, koliko ga bodo potrebovali. Tako bo mogoče zdravila po prispetju takoj odposlati.

IZVLEČEK

iz zapisnika občnega zbora čebelarkega društva Maribor

ki je bil 13. marca 1968 v prostoru Administrativne šole v Mariboru.

Na občnem zboru je bilo zastopanih 21 družin od 27. Prisotnih je bilo 78 delegatov od 85.

Poročilo predsednika je zajelo v glavnem tele točke:

Omalovaževanje čebelarstva pri pristojnih forumih, odgovornih za kmetijstvo in gozdarstvo. Zboljšanje čebelne paše. Zatiranje kužnih bolezni in zahvala veterinarski službi v Mariboru. Kriza pri prodaji medu. Nedelavnost komisije za čebelarstvo pri gospodarski zbornici ter Saveza pčelarskih organizacij Jugoslavije. Nepravilno škropljenje sadnega drevja. Napotke družinam za uspešno delo.

Poročilo tajnika: Društvo ima 27 družin, skupno 722 članov. V primerjavi z letom 1966 se je članstvo zmanjšalo za 1 člana. Kot izredni člani so včlanjeni: 3 zavodi (šole), 2 zadržni gospodarstvi, skupno torej 727 članov.

Poročilo je zajemalo tudi delovanje družin. Govorili smo o družinskih čebelah, ki so važen vir dohodkov družinam. Družina Maribor je imela mesečne redne seje in vsak mesec še debatni večer. Pet družin je priredilo poučne izlete. Razpravljali smo o važnosti pridobivanja voska, mednarodnem tednu čebelarjev, o zboljšanju čebelne paše. Upravni odbor društva je imel redne mesečne seje, ki so bile vedno sklepčne. Govorili smo večinoma o delovanju družin, o zdravstvenem stanju čebel, o čebelarškem naraščanju in drugem.

Društvena knjižnica ima 272 knjig. Društvo ima dve stalni opazovalni po-

staji na Fali in Lovrencu na Pohorju. K nam so priredili izlet avstrijski čebelarji iz Knittelfelda, družina Selnica ob Dravi pa je priredila izlet v Knittelfeld in Eisenerz. Društvo je organiziralo izlet na Madžarsko.

Gospodarskega načrta za leto 1967 ni bilo mogoče izvršiti v celoti zaradi nujnih zadev, to je zaradi zatiranja pršice in gnilobe.

Društvo je odkupilo za Medex 26.059 kg medu ter za komisijsko prodajo 4000 kg.

Na občnem zboru so bili odlikovani: z redom A. Janša II. stopnje dva člana, z redom A. Janša III. stopnje 15 članov, z društvenim priznanjem 11 članov.

Predlogi za občni zbor ZČDS 1968:

1. Za dobro prezimljenje čebel so potrebne velike količine sladkorja. Podražitev tega oježkoča ali celo onemogoča to. Čebelarke organizacije morajo dobiti nedeenaturirani sladkor brez zapletenega postopka, kakor ga dobivajo tovarne za pridelovanje sadnih sokov.

2. Glede na važnost čebel za kmetijstvo je treba čebele in čebelarje zaščititi z zakonom. Čimprej naj bi izdali čebelarški zakon.

3. Učni načrt za osnovne šole pospešuje zanimanje učencev le za industrijo, kar povzroča beg mladine z dežele. Ker je kmetijstvo za naše gospodarstvo neobhodno potrebno, naj bi učni načrt za osnovne šole upošteval prav tako kmetijstvo, kakor je to bilo prej. To bi tudi pripomoglo, da se vpiše več učencev na kmetijske šole.

Gospodarski načrt za leto 1968:

1. Predavanja pri čebelarških družinah in posredovanje pri tistih, ki so nedelavne.

2. Organizirati tečaje, in sicer za vzrejo matic, za kuhanje voska in za čebelarke preglednike.

3. Proslava Mednarodnega dneva čebelarjev.

4. Skrb za čebelarški naraščaj in povezava s šolami oziroma s pionirskimi organizacijami.

5. Sirjenje medovitih rastlin ter pridobivanje semen. To naj bo tudi važna naloga družin.

6. Prireditve razstave.

7. Preureditev naše poslovalnice.

8. Razširitev in poglobitev sodelovanja z veterinarsko službo.

9. Navezati stike z upravo vodne skupnosti, gozdarstva in Agrokombinatom.

10. Organizirati poučne izlete za člane.

11. Vzpostaviti povezavo med sosednimi čebelarškimi društvi in avstrijsko čebelarško organizacijo.

Tajnik: Janko Fabič

ČEBELARSKO DRUŠTVO LJUBLJANA

je imelo svoj letni redni občni zbor v nedeljo 18. februarja 1968 v bivši klasični gimnaziji. Udeležba je bila polnoštevilna. Poleg delegatov družin so se ga udeležili tudi drugi čebelarji ljubljanskega društva. Temu občnemu zboru je prisostvoval predsednik tov. Valentin Benedičič, ki je zastopal Zvezo čebelarških društev za Slovenijo, navzoč pa je bil tudi urednik Slovenskega čebelarja.

Po poročilih predsednika in tajnika ter nadzornega odbora, ki so bila zelo obširna in izčrpno prikazana o delu v preteklem letu, se je razvila živahna razprava ne le o izvršenem, pač pa tudi o prihodnjem delu in načrtih čebelarškega društva Ljubljana. Zelo razveseljivo je, da so nekatere čebelarke družine ponovno zaživele, tako Polhovgradec, družina Ljubljana-Vič ter Preserje, ki si želijo tesnega sodelovanja z društvom Ljubljana. Druge družine pa so bile bolj ali manj delavne.

Čebelarško društvo Ljubljana je imelo v letu 1967 tudi čebelarški tabor na Skaručni, ki se je sicer dobro obnesel, vendar pa ni dosegel zaželenega cilja. Najprej je treba poudariti namen tabora, šele potem je na vrsti vse drugo, k čemur sodijo seveda prosta zabava in še druge stvari.

Letos nameravamo prirediti čebelarški tabor nekje v bližini Ljubljane. Ti čebelarški tabori naj bodo zunanji izraz delovanja čebelarke organizacije in zblizevanja vseh slovenskih čebelarjev. Na teh taborih naj bi sodelovali tudi zastopniki oblasti.

Društvo ima dva čebelarška krožka, treba pa jih bo ustanoviti še več. — Tov. Valentin Benedičič je poudaril zadovoljstvo nad delom društva in dal nekaj smernic za nadaljnje uspehe društva. Ponovno je bil izvoljen stari odbor, nato pa smo razpravljali o predlogih in pritožbah. — Ponovno se zahvaljujemo vsem, ki so sodelovali pri čebelarškem taboru v Skaručni.

Ludvik Polše

IVAN KRASEVEC

Čebelarška družina v Crni na Koroškem je izgubila svojega dolgoletnega predsednika Ivana Kraševca. Rodil se je marca 1895 v Pivki, umrl je 27. maja 1965 v Crni. Čeprav je bil invalid brez noge, je pridno čebelaril do smrti. Potem jih je prevzel sin.

Tov. Kraševc je na čebelarški razstavi v Ljubljani leta 1922 prejel diplomu za razstavljene predmete. Leta 1925 je napisal članek v Slovenskem čebelarju »Až-panj in kunčevce«. Pomagal je orati čebelarško ledino.

Bil je z vsakomer prijazen in je najraje govoril o čebelah. Marsikaj je še imel v svojem načrtu, pa mu je vse preprečila prerana smrt.

Dragi Ivan, naj ti bo lahka koroška zemlja!

Korošec

VIKTOR FATUR

V septembru 1967 je nepričakovano in nenadoma umrl Viktor Fatur, naš zvesti odbornik in gospodar, star 68 let.

Več kot deset let je z veseljem opravljal svoje posle v odboru, se redno udeleževal sej, sodeloval pri družinskih prireditvah in izletih in kot gospodar vodil tudi popravila pri velikem družinskem čebelnjaku v Tomišlju ter skrbel za drugo premoženje družine. Vse to so mu čebelarji zaupali, ker je bil rajni Viktor zvest in zanesljiv.

Zadnja leta smo ga opazovali, da naš priljubljeni Fatur ni več takšen, kot je bil. Njegova živahnost je minila, posebno še, ko mu je pred leti umrla žena, s katero je imel šest otrok, ki so vsi lepo preskrbljeni. Z njo je bil tudi med zadnjo svetovno vojno pod Italijani zaprt zaradi vnetega sodelovanja v OF. Bil je

namreč takrat garažni mojster pri poklicnih gasilcih v Ljubljani. Za svoje delo med vojno je bil odlikovan z redom »Zasluge za narod«. Upokojen je bil leta 1951.

V vasi Iški pod Krimom je imel lepo razvedrilo — svoje čebele. Tja ga je v prostem času vabila ljubezen do čebel in do ljube družine. Tam si je postavil tudi leseno hišico. Čebelarško organizacijo je obveščal, kako je s hojo okrog Krima in v Tomišlju, kjer imajo ljubljanski čebelarji na tehtnici nekaj panjev čebel skozi vse leto.

Sedaj je naš Fatur omahnil. Naj počiva v miru v zemlji, ki jo je ljubil in za katero je trpel!

Ljubljanska čebelarška družina

D. B.

VIKTOR ŠOŠTAR

Dne 10. oktobra 1967 je bil na Vranskem pokopan ob obilni udeležbi občinstva tov. Viktor-MIHA Šoštar.

Zopet je legel v grob mož, ki je zaslužil, da se ga spomni tudi čebelarška družina Vranksko.

Rojen je bil v Prekopi pri Vranskem kot sin delavca. Že v mladosti je okusil vso trdoto življenja. Ko je nemški okupator zasedel del naše domovine, se je med prvimi odzval pozivu na odpor proti osvajalcu in to že 22. junija 1941. Preživel je vse grozote vojne in dočakal osvoboditev kot prvoborec NOV.

Že v letu 1945 si je nabavil prve roje čebel, postavil pri svojem domu čebelnjak ter z veseljem čebelaril do svoje prerane smrti. Se ko je bil hudo bolan, se je živo zanimal za svoje čebelice, posebno jeseni, da niso ostale čez zimo brez hrane. Kot čebelar je redno sodeloval v naši čebelarški organizaciji. Ohranili ga homo v lepem spominu.

Počivaj, dragi tovariš čebelar, mirno v slovenski zemlji, ki so jo nadvse ljubil!

Čebelarška družina Vranksko

FRIC ZMRZLIKAR

Dne 30. junija 1967 je umrl, zadet od kapi, tov. Fric (Mirko) Zmrzlikar. Bil je še stare garde. Rodil se je na Gornjem Koroškem 6. novembra 1888. Od mladosti je čebelaril in prevažal svoje čebele. Umikal jih je pred topilniškim plinom. Vozil jih je jeseni v ajdo na Pliberško polje, od koder je pripeljal večkrat težke panje. Včasih pa je bil trud zaman, če je vreme nagajalo. Po okupaciji Avstrije je vozil čebele v okolico Slovenjgradca. Pred leti je zaradi oslabelosti opustil čebelarjenje. V bližini stanovanja ni mogel imeti čebel zaradi topilniškega plina, daleč pa ni mogel več hoditi. Zato je bil samo častni član družine v Žerjavu. Tudi lansko leto je bil na občnem zboru čebelarstva družine. Nihče ni mislil, da smo se zadnjokrat videli.

Korošec

ALBERT DOLENC

Kruta smrt nam je 20. oktobra 1967 iztrgala iz naših vrst marljivega čebelarja Alberta Dolenca, člana čebelarstva družine Vipava. Rodil se je 15. marca 1912 v vasi Lože pri Vipavi. Po končani osnovni šoli se je posvetil čevljarskemu poklicu, ki ga je marljivo opravljal dolgo vrsto let in postal dober mojster.

Ne daleč proč, kjer zavije pot proti loškemu gradu, stoji star zidan čebelnjak, ki so ga že davno postavili pokojnikovi predniki, saj so čebelice že 132 let pri Dolenčevi hiši. V začetku so imeli cel skladovnice kranjčev, ki so jih pozneje zamenjali z AZ-panji.

Pokojni Bert, kakor so ga vsi imenovali, je pričel čebelariti v mladih letih z bratom Ivanom. Med vojno je sodeloval že od leta 1941 s partizani, najprej z zbiranjem prispevkov, nato pa je izdeloval obutev in opremo za borce. Leta 1945 je postal tajnik osvobodilne fronte v Lozah. Občutil je že v rani mladosti grenkobo življenja. Bil je invalid. Najprej je imel pokvarjeno eno nogo, pozneje mu je ohromela še druga, tako da je postal

nepremičen. Od takrat je žalostno zrl čebelice le še skozi okno.

Alberta ni več med nami. Vsi vipavski čebelarji ga bomo ohranili v trajnem lepem spominu.

Čebelarstva družina Vipava

SLAVKO SATOSEK

Dne 2. februarja letos smo pokopali v Črnomlju znanega čebelarja in brivskega mojstra Slavka Satoška iz Kočevja pri Črnomlju.

Slavko Satošek se je rodil 9. maja 1907 v Črnomlju. Že kot mlad fant je vzljudil čebele in postal navdušen čebelar.

Sezidal si je lep čebelnjak in poleg brivske obrti, ki mu je bila poklic, čebelaril s 30–40 AZ-panji. Bil je poln praktičnih zamisli. Izdeval si je sam čebelarstva pripomočke ter celo solidne eksportne panje. Vsi njegovi panji so bili vedno lepo pobarvani, panjske končnice pa so imele lepe slike. Bil je dober risar in je vse to delo opravljal sam. Znanja, ki si ga je pridobil v 40-letnem čebelarstvu delu, ni skrival. Vselej ga je prav rad prenašal na mlade čebelarje in jim marsikaj dobrega svetoval.

Ko mu je pred leti huda bolezen vzela moči za delo, je z žalostnim srcem prodal večji del panjev. Nekaj pa si jih je pustil in jih vzorno oskrboval do svoje smrti. Pri delu mu je pomagala njegova dobra žena Marija, ki ga je vedno v vsem razumela in vzpodbujala. Ko sem ga obiskal tri dni pred smrtjo, je ležal v postelji, pa je bil kljub temu poln humorja. Povedal mi je, da je svoje čebelice v jeseni skrbno zazimil ter da komaj čaka prvega pomladanskega izleta. Z ženino pomočjo bo šel pred čebelnjak ter tam sedel in poslušal njihovo prijetno bučanje. Potem bo spet okrevale.

Ni dočakal pomladi. Prav tisti dan, ko smo ob njegovem domu čakali, da Slavka pospremimo na poslednjo pot, je bil topel in sončen. Čebelice so šumele in obletavale hišo, v kateri je njihov skrbni gospodar spal svoj poslednji sen.

Dobrega tovariša Slavka bomo čebelarji ohranili v toplim spominu. Naj mirno počiva v belokranjski zemlji, ki jo je tako zelo ljubil!

Weiss Matija

KAKO SMO LANI PROSLAVILI MEDNARODNI ČEBELARSKI TEDEEN

Tudi v soboto zvečer — 9. decembra lani — so se zbrali čebelarji in njih prijatelji ne samo iz Ljubljane, ampak tudi iz mnogih drugih krajev Slovenije k proslavi v Ljubljani, ki je bila tokrat v Triglavski restavraciji na Miklošičevi cesti. Večer so nam poživljali moški kvartet »Stari Ljubljančani« pod vodstvom ing. Staneta Lumbarja ter gojenci Zavoda za glasbeno in baletno izobraževanje z dirigentom Urošem Isteničem. Drugi del večera pa je izpopolnil s svojim izvajanjem orkester, ki ga restavracija običajno sama naroča za sobotne večere.

Proslavo je začel predsednik ljubljanske čebelarske družine. Z veseljem je pozdravil vse goste in čebelarje, ki so prišli od blizu in daleč ter jim izrekel dobrodošlico. Pri pozdravljanju je imenoval predsednika ZCDS Valentina Benedičiča in urednika SČ prof. Edija Senegačnika. Ljubljansko čebelarsko društvo je zastopal predsednik Polše z odborniki, vrhniško predsednik Nace Grom, Jože Stanonik, Janez Kenk, Janez in Andrej Casterman. Veseli smo bili, da so prišli iz sončne Ajdovščine odbornik Pavle Brečelj, iz gorenjskega kota pa vzrejevalca matice na Zelenici Ciril Jalen in Ivan Rodman. Iz sosednjih čebelarskih družin smo pozdravili predsednika Toneta Zajca, Jožeta in Vida Javornika ter Zdenka Skrabo z Barja, iz Polja predsednika Maksa Avšiča in tajnika Intiharja, iz Polhovgradca predsednika Vinka Zibelnika, z Viča pa predsednika Jožeta Mažgona. Tudi znanstvenega sodelavca dr. Leona Kocijana iz Ljubljane je predsednik lepo pozdravil.

Po otvoritvi in pozdravu je imel slavnostni govor naš tovariš urednik, ki je spregovoril o pomenu mednarodnega čebelarskega praznika in o povezavi vseh čebelarskih organizacij na svetu v Apimondiji.

Po udarni pesmi moškega zbora je predsednik razdelil odlikovanja našemu mentorju Jožetu Žitniku, 94-letnemu Francu Borštnarju in zvestemu članu Jožetu Babniku.

Za tem se je razvila prosta zabava. Prodajalke čebelarskih razglednic so se pomešale med množico gostov, prav tako tudi restavracijsko osebje, domači orke-

ster pa je dvigal srca in pete mladini in starejšim.

O polnoči je posebna komisija (Ciril Erbežnik, Franc Jenko in Alojz Kalčič) ugotovila, da je izvoljena za »matico« 1968 simpatična Marjanca Fašalek, ki je bila deležna velike pozornosti. Naj omenim, da sta bili na proslavi tudi obe dolgoletni »matici« Rihtarjevi. Lanskoletni »matici« Stefki Sušteršič, ki se je poročila daleč od nas, pa smo poslali pozdrav.

D. B.

OBČNI ZBOR ČEBELARSKEGA DRUŠTVA V KRANJU

Čebelarsko društvo za Kranj in okolico je imelo redni občni zbor dne 10. marca 1968 v Naklem. Predsednik Kovač je odprl občni zbor ob 13. uri in pozdravil navzoče delegate družin in druge člane čebelarje ter predavatelja ing. Šivica, ki je zastopal tudi Zvezo čebelarskih društev.

Društvo ima 11 družin, ki skoro vse prav dobro delujejo. Občne zборе (razen ene) so imele pravočasno. Skupno je bilo v letu 1967 211 članov. Izven organizacije zdaj ni veliko čebelarjev. V letu 1962 smo imeli 85 članov; vidi se, da je lep napredek, ker imamo mladega agilnega predsednika.

Občni zbor društva smo na željo družine Naklo napravili pri njih v počastitev 35-letne ustanovitve družine. Predavanje je bilo v prostorih kmetijske zadruge.

Razpravljali smo o nabavi sladkorja za krmljenje čebel. Medex nam je sporočil, da ima v zalogi sladkor denaturiran oziroma navlažen z neko tekočino. Kranjski čebelarji so to nekako odklonili, ker se ne zanesejo na kakršnokoli tujo primes.

Imeli smo tudi točko o spremembi pravil. Prebral jih je predsednik. Popravljen je po sedanjih predpisih. Zadnja točka dnevnega reda je bilo predavanje o gozdnem medenju. Ing. Šivic nam je prikazal in pojasnil z diapozitivni ušice na smreki in hoji, dalje razne zanimivosti po Gorenjskem kakor pokrajine in razne zanimive čebelnjake, tako da smo res uživali in videli mnogo poučnega. Nadvse prijetno predavanje je trajalo dobro uro. Predavatelju se najtopleje zahvaljujemo in si želimo še več takih prijetnih predavanj.

OBVESTILO ČEBELARJEM

Plemenilna postaja A. Janša pod Zelenico bo delovala od 15. maja do 31. julija.

Plemenilnike z maticami za oprашitev sprejemamo v tem času vsak dan. Če ima čebelar svoje prevozno sredstvo, naj jih pripelje na naš naslov, po železnici pa naj jih pošlje na postajo Lesce-Bled, oboje po predhodnem pismenem ali ustnem sporočilu. Oprășene matice bomo predvidoma vračali po preteku 15 dni na enak način, kakor so dospele.

Čebelarjem, ki želijo kupiti matice, sprašene na plemenilni postaji A. Janša pod Zelenico iz rodu Zelenica, bodo na voljo od 30. maja do 15. avgusta. Naročila sprejemamo. Navedite tudi približni datum, kdaj jih želite imeti. Na željo jih pa tudi lahko pošljemo po pošti po povzetju.

Interesenti, ki nameravajo poslati svoje matice na plemenilno postajo A. Janša, naj javijo približno število matic in dan dostave na naš naslov vsaj 14 dni prej. Pristojbina za oprășevanje matic še ni določena, pač pa bomo sprejemali prostovoljne prispevke. Cena matic za prodajo bo predvidoma od 25 do 30 N din.

V splošnem se bo vodstvo plemenilne postaje A. Janša pod Zelenico strogo ravnalo po določbah poslovnika plemenilne postaje A. Janša pod Zelenico.

Plemenilna postaja
A. Janša, Rodine 18,
pošta Žirovnica

POZIV NA PREDPLAČILO

Na pobudo in v organizaciji Čebelarške zveze SR Hrvatske tiskajo knjigo z naslovom »Pčelarstvo«. Napisali so jo Josip Katalinić, Dragotin Loc, Stevo Lončarević, Lovro Peradin, Filip Šimić in dr. Ivo Tomašec. Knjiga ima 3 dele: Življenje čebel, Vzreja čebel in Bolezni čebel. Vsako poglavje je obdelano izčrpno in zelo pregledno z bogatim materialom in po dragocenih izkušnjah.

Prvi del — Življenje čebel — opisuje nastanek in razvoj čebele medarice, anatomijo in fiziologijo čebel, življenje in razvoj čebelje družine in čebeljo pašo.

Drugi del — Vzreja čebel — govori o izbiri panja in njegovi izdelavi, o sat-

nicah, o ureditvi čebelnjaka, o čebelarških opravilih, o čebelarških proizvodih in njih uporabi.

Tretji del — Bolezni čebel — opisuje bolezni čebelje zalege, odraslih čebel, škodljivcev, zastrupitve in sovražnike čebel. Knjiga obravnava štiri najvažnejše vrste panjev: Langstrothove, Dandant-blattove, položko in AZ-panje. Za čebelarjenje v AZ-panjih so še posebno obdelana poglavja.

Knjiga ima predgovor in uvod, na koncu pa še slovarček tujih besed, seznam literature, ilustracij in stvarno kazalo. Je bogato ilustrirana s 268 črticami in fotografijami, trdo vezana, z okusnimi in praktičnimi platnicami. Cena v predplačilu je 55 N din. Skrajni rok za predplačilo je 31. avgust 1968. Knjiga bo izšla 1. septembra 1968. Pozneje bo prodajna cena 50 N din. Vabimo čebelarje k prednaročilu. Denar je treba poslati na naslov Saveza s poštno nakaznico ali položnico na žiro račun št. 301-8-2599. Na hrbtu napišite: Za knjigo »Pčelarstvo«. Denarne nakaznice je treba napisati čitljivo s tiskanimi črkami ter navesti ime, priimek, kraj, ulico, hišno številko, pošto in republiko. Poština in odprema knjige bo brezplačna. Čebelarjem priporočamo, da si jo pravočasno zagotove že v prednaročilu.

Pčelarski savez SRH
Veterinarski fakultet, Heinzelova 55,
Zagreb.

ČEBELARJI — POZOR!

Vse čebelarške potrebščine (stiskalnice v vseh dimenzijah) lahko dobite po zelo ugodnih cenah pri nas. Pišite nam v srbsko-hrvatskem jeziku. Zahtevajte naš katalog potrebščin in aparatov. Fm. Ch. Graze KG, Fabrik für Bienenzuchtgeräte, 7057 Endersbach, S. R. Nemčija.

PRODAM

dobro ohranjen čebelnjak za 21 AŽ-panjev. Oglasite se na naslov osebno ali pismeno. Bernik Alojz, Rakovica št. 8, pošta Besnica-Kranj, Gorenjska.

PRODAM

21 naseljenih AŽ-panjev na 9 satov z novim prenosnim čebelnjakom. Tone Nared, Dobec 18, pošta Begunje pri Cerknici.